

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opggericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
WILICHTINGDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 23,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Hofleverancier van
H.M. de Koningin.

N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN

Ijzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz.
VLAMINGSTRAAT 13 - DEN HAAG - TELEFOON 791

Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië

Hofleverancier van
H.M. de Koningin.

Venduhuis „HOFSTAD“

HUGO DE GROOTSTRAAT 7 Dir. G. TER HEIDE TEL. HAAG 1623
ONDERNEMERS VAN PUBLIEKE VEILINGEN - - - TAXATEURS

N.V. TOT EXPLOITATIE VAN GEMEUBILEERDE WONINGEN

vraagt Gemeubileerde Huizen, heele of gedeelten van Inboedels
te koop tegen hooge prijzen. — Brieven onder No. 215 Bureau v. d. Blad.

INHOUD: Verbetering. — Propaganda. — Onze Koloniën op de Ned. Jaarbeurs. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeel. — Nieuwe leden, contributie-verhoogingen en bijdragen.

VERBETERING.

Op het Koloniaal Onderwijs-Congres voerde niet Dr. J. H. G., de oud-schoolopziener het woord, maar de Zendings-Directeur Dr. J. W. Gunning.
R e d . - C o m m .

*Haar
liefste.*

PROPAGANDA!

De Propaganda-Commissie van „Oost en West“ is door het Hoofdbestuur geïnstalleerd. Er is sprake van te werken met een bezoldigd propagandist. Beide maatregelen kosten geld, zij het dan dat gehoopt wordt, dat zij geld zullen aanbrengen.

Maar wat doen wij, leden, van Oost en West, z e l v e om onze vereeniging te steunen en krachtiger te maken?

Velen verhoogden reeds hun contributie, enkelen schonken milde giften, wij verwijzen met erkentelijkheid naar de in dit nummer voorkomende opgave, maar toch werd verwacht, dat meerderen aan onzen zoo dringenden oproep gevolg zouden hebben gegeven.

Echter wat niet is, nog komen kan? Maar geld alleen helpt ons niet. Belangstelling in ons doel, ons streven, geeft ons hooger en moreelen steun. En die belangstelling uitte zich door in eigen kring, onder familie, vrienden en kennissen, propaganda voor Oost en West te maken, die ons nieuwe leden en begunstigers zal toevoeren. De contributie zal in den vervolgde zijn ten minste f 5.— 's jaars voor een nieuw lid en ten minste f 1.— 's jaars voor een lid-begunstiger. Eén dubbeltje per week is toch waarlijk geen te groot offer? En wij kunnen er door bereiken het schoone, sympathieke doel onzer vereeniging: versterken, krachtig versterken, den genegeheid-band, welke Nederland aan Oost- en West-Indië verbindt.

*De vd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.*

Onze Koloniën op de Nederlandsche Jaarbeurs.

Na een bezoek aan de derde Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht, werd in het Koloniaal Weekblad van 13 Maart 1919 no. 11, de klacht geuit, dat, weliswaar door de tijdsomstandigheden verklaarbaar, onze vruchtbare en nijvere Koloniën daar onvoldoende vertegenwoordigd waren, en de wensch uitgesproken:

„Moge de aanbreekende tijd, het nieuwe leven, waarnaar alle menschen zoo hartgrondig haken, waarin het vrije verkeer groote bedrijvigheid en ruiling van goederen zal brengen bij de volkeren onderling, wat voor ons land en zijne koloniën, onder het licht der nieuw verrijzende denkbeelden, wat betreft de verhouding der verschillende rassen, van zoo groote beteekenis kan zijn, tot gevolg hebben, dat door tijdige samenwerking van particulieren, vereenigingen en maatschappijen in Oost- en West-Indië en in Nederland, met krachtigen steun van de Regeering, op de volgende Jaarbeurs onze koloniën een groote beduidende, aandachttrekkende plaats innemen — ja, eene eerste, zooals zij verdienen, door den rijken schat harer producten op allerlei gebied, welke, velen nijveren in ons land niet voldoende bewust, de onontbeerlijke grondstoffen aanbieden van hunne voortbrengselen of fabrieken! Moge het der vereeniging „Oost en West“ gegeven zijn, door haren invloed eenigszins krachtig daartoe mede te werken.“

De daar uitgesproken wensch zal op de a.s. Jaar-

Monarch

Schrijfmachine

De machine met alle voordeelen.

HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & Co
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG.

Dameskleeding
naar Maat en Confectie
steeds nieuwe Modellen

Bontmantels
grote sortering

Den Haag   **Spuistraat 8**

Modes
uitgebreide collectie Hoeden
laatste modellen uit Parijs

Rijkkleeding
naar Maat

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.   TEL. 4782.   DEN HAAG.

<h2>De Haagsche Broodfabriek „THEARIO”</h2> <p>Fabriek en Kantoor BILDERDIJKSTRAAT 139</p> <p>levert alle soorten BROOD, LUXE-BROOD, BESCHUIT, KOEK- en BANKETBAKKERSARTIKELLEN.</p> <p>De Haagsche Broodfabriek heeft in ALLE deelen van de stad EIGEN WINKELS</p>		<p>Zij staat sedert 1909 voortdurend onder Controle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.</p>		<p>Onze Eigen Winkels zijn gevestigd in de:</p> <table border="1"> <tr> <td>Bilderdijkstraat 143</td> <td>1e v. d. Boschstr. 53</td> <td>Valeriusstraat 72</td> </tr> <tr> <td>Regentesselaan 55</td> <td>Keizerstraat 24</td> <td>Korte Poten 26</td> </tr> <tr> <td>Noordeinde 192</td> <td>Weimarstraat 59a</td> <td>Koningin Emmaplein 6</td> </tr> <tr> <td>Fred. Hendriklaan 189</td> <td>Beeklaan 329</td> <td>Vaillantlaan 394</td> </tr> <tr> <td>Reinkenstraat 34</td> <td>Bezuidenhout 134</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Theresiastraat 50</td> <td>Trompstraat 37</td> <td></td> </tr> </table>			Bilderdijkstraat 143	1e v. d. Boschstr. 53	Valeriusstraat 72	Regentesselaan 55	Keizerstraat 24	Korte Poten 26	Noordeinde 192	Weimarstraat 59a	Koningin Emmaplein 6	Fred. Hendriklaan 189	Beeklaan 329	Vaillantlaan 394	Reinkenstraat 34	Bezuidenhout 134		Theresiastraat 50	Trompstraat 37	
Bilderdijkstraat 143	1e v. d. Boschstr. 53	Valeriusstraat 72																						
Regentesselaan 55	Keizerstraat 24	Korte Poten 26																						
Noordeinde 192	Weimarstraat 59a	Koningin Emmaplein 6																						
Fred. Hendriklaan 189	Beeklaan 329	Vaillantlaan 394																						
Reinkenstraat 34	Bezuidenhout 134																							
Theresiastraat 50	Trompstraat 37																							

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG Kneuterdijk 5-7 Tel. H. 1600-924-925	AMSTERDAM Kalverstraat 35 Tel. C. 2153	GRONINGEN Spitsluizen 13 Tel. 2372.
---	--	---

H. S. VAN HASSELT

Kleermakerij

Noordeinde 94 - 's GRAVENHAGE - Telefoon H. 3158

Middelbare School v. Handel en Administratie, SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

APD. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Ex. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

APD. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist hoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSMA.

HUTKOFFERS

PERRY & Co.

DEN HAAG. HOOGSTRAAT 20

...Dekstoelen...
Vouwstoeltjes

REGEN MANTELS
JASSEN...

ENZ.

MAISON VAN HAL

Hofleverancier van H.M. de Koningin

Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442

Heerenkleeding
Dameskleeding
Indische Uitrustingen
Uniformkleeding

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

beurs nog op verre na niet vervuld zijn, al hopen wij, dat er vooruitgang te bespeuren zal zijn. De vereeniging „Oost en West” heeft pogingen in het werk gesteld, om wat de Koloniën aangaat, meer belangstelling op te wekken voor de Jaarbeurs van 1920. Echter wat de verwachting op algemeene deelneming betreft te vergeefs!

De West-Indische Commissie der Vereeniging had daarvoor de hulp ingeroepen van de Gouverneurs van Suriname en van Curacao. De Gouverneur van Curacao heeft daarop doen weten, dat Curacao zeer uitgebreid vertegenwoordigd zal zijn in het Koloniaal Paviljoen, doch dat, aangezien de werkelijke uitvoerproducten niet groot zijn, de handel van Curacao geen aanleiding vindt, om afzonderlijk te exposeeren. Van den Gouverneur van Suriname werd een schrijven ontvangen, dat warm getuigt van diens wensch, om wat binnen zijn vermogen is, te werk te stellen om de door hem beheerde kolonie een waardige plaats te doen innemen in den wedstrijd op de Europeesche wereldmarkten, al zal door omstandigheden op de eerstvolgende Nederlandsche Jaarbeurs daarvan nog niet ten volle blijken.

De Gouverneur van Suriname schrijft aan de Commissie voor West-Indië van de Vereeniging „Oost en West”, dat getracht zal worden door aansporing van vooraanstaande handels-, cultuur- en industriele ondernemingen, alsnog een inzending van Surinaamsche producten te verkrijgen voor de Jaarbeurs van 1920 te Utrecht, en verder: „Ik moge U tevens mededeelen, dat een vrij groote verzameling Surinaamsche producten, vergezeld van een stel foto's betreffende het bedrijfswezen en de samenleving in de kolonie, onlangs is opgezonden naar de Jaarbeurs te Lyon; deze collectie zou wellicht door bemiddeling van het Ministerie van Koloniën beschikbaar gesteld kunnen worden voor de Jaarbeurs te Utrecht. Deze inzending gevoegd bij die, welke rechtstreeks van hier uit opgezonden zal worden, zal er wellicht toe kunnen bijdragen, eenigermate tegemoet te komen aan de door U bedoelde klacht over de veel te geringe deelneming van de Nederlandsche Koloniën aan de Utrechtsche Jaarbeurs.

Ik mag U echter niet verbergen, dat zoowel van de zijde der planters als door enkele groote handelsfirma's tegen het door Uwe Commissie geopperd denkbeeld, niets dan bezwaren zijn ingebracht en dat het moeite zal kosten een behoorlijke inzending bijeen te krijgen.

De hoofdproducten der kolonie: koffie, cacao en suiker worden steeds gemakkelijk verkocht, in die mate dat de aanvraag steeds de productie overtreft, welke laatste wordt gedrukt door tekort aan arbeidskrachten, door de hooge aanvoerkosten der Javaansche contractarbeiders, zoomede door de geringe kapitaalcrachtigheid van vele ondernemingen. Dientengevolge bestaat geen behoefte aan verruiming van het afzetgebied, terwijl nieuwe bestellingen wellicht bezwaarlijk zouden zijn uit te voeren.

Wat de nevenproducten betreft, voor balata, hout, vezels, geldt hetzelfde. Afgezien van het feit, dat balata in Nederland zoo goed als niet verwerkt wordt, wordt de hier geproduceerde hoeveelheid in Amerika grif van de hand opgekocht. Bovendien zijn de schaarschte der arbeiders, de duurte der levensmiddelen, de omstandigheid dat de eerste zone van onze bosschen nagenoeg uitgewerkt is, even zoovele factoren, waardoor de productie in de eerstvolgende jaren zal gedrukt worden. Ook de houthandel is nog zoo onzeker, dat men niet vooruit kan zeggen, of men een mogelijke bestelling kan uitvoeren. De vezelcultuur verkeert nog in het allereerste stadium.

De hoedenindustrie begint zich den laatsten tijd weer te ontwikkelen; de leider van de hoedenvlechtschool der Roomsche-Katholieke Missie, Pater Verheggen, bevindt zich op het oogenblik in Nederland met een verzameling monsters, teneinde te trachten bestellingen voor de school te verkrijgen; wellicht zou op deze monsters de hand kunnen worden gelegd voor de Jaarbeurs.

Van de bereiding van vruchtengeleien ten slotte is geen sprake in de kolonie; het drogen van bacoven is eerst onlangs weder op kleine schaal ter hand genomen en bananen-producten zijn er niet.

Electro-techn. en Mechanisch Bureau „HOLLAND”

ANNASTRAAT 17 - DEN HAAG

Electriciteit op elk gebied.

Groote keuze Electriche Ornamenten, enz.

Baden, Geysers, Waschtafels.

Onder deze omstandigheden zal het denkbeeld om een vertegenwoordiger, voorzien van volmachten van de inzenders, aan te wijzen om op de Jaarbeurs nieuwe handelsrelaties aan te knopen, wellicht moeten afstuiten op onoverkomenlijke bezwaren, al zal echter nog een poging in die richting worden gewaagd. Toch heb ik, ondanks al deze bezwaren, gemeend te moeten trachten, het door Uwe Commissie geopperde denkbeeld zoo goed mogelijk tot verwezenlijking te brengen, in de hoop, dat tentoonstelling van goede producten de vraag daarnaar zal doen toenemen en dat deze toenemende vraag de bron en de prikkel zal worden, welke ten slotte tot uitbreiding van de productie zal leiden, al zal deze ook niet dadelijk kunnen volgen.

Nog een moeielijkheid, — waarop tenslotte misschien het geheele plan zal afstuiten, is gelegen in de omstandigheid, dat op het oogenblik de telegrafische gemeenschap van Suriname met de buitenwereld is verbroken, zoodat ik vrees, niet tijdig aan het Ministerie van Koloniën te zullen kunnen verzoeken om vóór den fatalen termijn van einde September de noodige ruimte op de Jaarbeurs 1920 te bespreken.

Het daartoe strekkend telegram wordt heden met de Fransche mailboot medegegeven naar Martinique om vandaar te worden geseind, doch zal misschien Den Haag niet vóór het einde van September bereiken.”

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Is Theosophie een maatschappelijk gevaar?

In den laatsten tijd vooral heeft deze vraag eenigen journalisten in Indië aanleiding gegeven om in het „N. v. d. D.” en het „Soer. Hbl.” te wijzen op den invloed, welke de Theosophie, middels de leden der Theosophische Vereeniging, geleidelijk „dreigt” te zullen krijgen op het algemeen maatschappelijk gebeuren. Aan de beantwoording van deze vraag, niet van een zeker openbaar belang ontbreekt, wijdt de „Java-Bode” een hoofdartikel.

In de eerste plaats, wijst schr. K. B. er op, dat de meeste schrijvers over het onderwerp, wier artikelen hij las, slecht op de hoogte waren van de geheele „theosophische beweging” en de beginselen welke eraan ten grondslag liggen; dat bovendien gewoonlijk uit het oog wordt verloren, dat noch de leer, noch de „beweging” of de Vereeniging aansprakelijk mogen worden gesteld voor hetgeen individueel, openlijk of bedektelijk wordt bedreven door belijders van de theosophische beginselen. Er bestaat toch tusschen de „beweging” of de Vereeniging en de afzonderlijke leden geen andere band, dan de verklaring van de laatsten, dat zij de „algemeene broederschap” der menschheid erkennen als een feit in de natuur, en verder: dat zij zich bereid verklaren om de verborgen (dus de door de wetenschap nog niet erkende of gedefinieerde) krachten in de natuur te onderzoeken. Theosophie is dus geen „geloof”, doch een wetenschap, welke men juist zooals sterrekunde, scheikunde of geneeskunde kan bestudeeren. De in theosophie studeerende is evenmin van de rest der menschheid bijzonder onderscheiden als een ander, die in vrijen tijd postzegels verzamelt. Evenmin als het gewoonte is om, bij de beoordeeling van iemands werk, a priori tegen hem ingenomen te zijn, omdat hij postzegels verzamelt, evenmin moest het gewoonte worden om met een geringschattend gebaar te zeggen: „Is een theosoof”, zooals helaas veel geschiedt. Schrijft niet in waarom in de theosophische leer een grooter „maatschappelijk gevaar” schuilt, dan bijvoorbeeld in de psychiatrie of diverse electriciteits-theorieën, die alle nog minstens even hypothetisch zijn als de elementaire theosophische beginselen. Evengoed als in de oude beschavingen, kunnen ook thans zich zekere groepen van menschen wijden aan de studie van het „bovennatuurlijke”. De „exacte” wetenschap profiteerde ook van de vruchtbare resultaten van het mesmerisme, de alchemie, de onderzoekingen van Reichenbach, enz. En schade aan het

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,

Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.

2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium

Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting

's-Gravenh. Muziekschool
„DE TOONKUNST”
 Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477
 Spreekuren dagelijks van 10—1 en 2—6 uur.
 Directeur: JAMES ZWART.

Beha ve volledig onderricht aan **Dilettanten en Eerstbeginnenden**, ook gelegenheid tot Vakstudie.

DAGELIJKS KUNNEN AANMELDINGEN GESCHIEDEN.

Klavier, Orgel, Solozang, Viool, Alt, Cello, Compositie, Dirigeerkunst: 1 uur per week f 80.—; 2 uren per week f 150.— per jaar Samenspel f 40.—; Harmonie en Contrapunt f 50.—; Muziekgeschiedenis f 25.—; Voordrachtskunst en Declamatie f 50.—; Meth. Spreken f 50.—; Fransch, Duitsch en Italiaansch f 50.— p. j. Orkestklasse 1 maal p. w. 2 uren, voor leerlingen der school f 10.—; leerlingen buiten de school f 15.— p. j. Het onderricht wordt uitsluitend door eerste, gediplomeerde krachten onderwezen; de leerlingen worden individueel behandeld; het geheel staat onder voortdurend toezicht van den Directeur, die alle verantwoordelijkheid voor de te geven lessen draagt, waardoor steeds de beste resultaten worden bereikt.

VRAAGT PROSPECTUS!!!

politieke leven onzer gemeenschap wordt door de horoscopie of de chiromancie en dergelijke niet gebracht.

„Een andere kwestie wordt het natuurlijk, vervolgt K. B., wanneer het goedaardig zich vermeien in een ongevaarlijke, zij het ietwat uitmiddelpuntige, liefhebberij ontaardt in een blind fanatisme; wanneer de theosofen geleidelijk hun gansche gedrag gaan richten naar denkbeelden, die alle verband met de werkelijkheid missen, ja daarmede zelfs in vollen tegenstrijd zijn; wanneer zij de idealen van hun theosophisch Kanaän reeds bereikt achten, of in een geforceerd nirwana of vairagya (het toppunt van Oostersehe onverschilligheid!) hun algemeen-menschelijke plichten vergeten; wanneer zij elkaar op een voetstuk van bewierookte heiligheid plaatsen en in een walm van opwindende persoonsvereering alle natuurlijke verhoudingen uit het oog gaan verliezen; — als, in het kort, zij hun vaste footing op dit ondermaansche kwijtraken en als draaiende derwijzen zich zelf suggereeren, dat de wereld anders is dan ze is; — dan wordt het hoog tijd, dat een nuchtere kritiek hier en daar wordt vernomen als tegenwicht tegen gevaarlijke zelf-bedwelming en zelf-verheerlijking, — al was het maar om de jeugd te beschermen tegen den maatschappelijke kanker in dien vorm van krankzinnigheid welke men zoo gaarne verwart met geniale verlichtheid: — het 266-genoemde resultaat van ettelijke incarnaties! Zoodra het tot excessen komt — al blijven ze dan ook in eigen kring besloten — maken de theosofen zélf de Theosophie tot een verschijnsel van — wat ik haast zou noemen — de pathologie van het gemeenschapsleven. En een ieder, die met belangstelling de evolutie onze samenleving gadeslaat, heeft dan volkomen het recht om wantrouwend „tegenover” de beweging stelling te nemen: dat is in zulk een geval niet het gevolg van een veroordeelen a priori, maar van het gebrek aan nuchterheid bij de theosofen zélf. „Aan de vruchten kent men den boom”, zei eens een groot Meester (Mattheüs 7: 20). En de theosofen, die de pioniers willen zijn van een nieuwe leer, of een oude leer in een nieuwen vorm, moeten er des te meer voor zorg dragen, dat de oningewijden (!) niet onnodig worden afgestooten door nuttelooze aanstellerij en een geheimzinnigheid, welke den verstandigen waarnemer slechts een glimlach kunnen afdwingen. Wie met groote waarheden en wijsheden te koop loopt, toont zich een dwaas; wie die wijsheden banaliseert door eigen belachelijkheid, maakt op een gevaarlijke wijze het vertrouwen van zijn meesters te schande.”

In *Old Diary Leaves* van Col. H. S. Olcott wordt vermeld, hoe mevrouw Blavatsky in haar laatste levensjaren „dikwijls klaagde, dat ze wel van de daken zou willen uitschreeuwen, dat het alles gelogen was, — als ze zag hoe zij, (de leden der T. V.!), met de leer omsprongen.”

K. B. besluit: „Als kinderen met vuur spelen komt er meestal brand.”

Als dwepende, aanstellerige theosofen met niet te tellen reïncarnaties achter den rug met „mysteriën spelen..... dan valt 't Heelal nog wel niet in gruzelentent, — doch dan wordt het meer dan tijd, dat een nuchtere, wel-meenende kritiek weer eens een frisschen wind blaast in de wierook-zwangere, duffe atmosfeer.

Al geschiedt dit — we herhalen het — met allen eerbied voor de Leer, die haar grootheid ontleent aan het Mysterie aller eeuwen.”

Verwilderings-verschijnselen.

Naar aanleiding van een inbraak in een Eur. woning te Tanang-Abang West, zegt het „N. v. d. D. voor N. I.”: „De onveiligheid hier ter stede neemt steeds toe, doch dit staaltje overtreft alle vorige. Nocit nog waagde het gepeupel het om met een bende van tien man in het centrum van Weltevreden een aanslag te beramen en gedeeltelijk uit te voeren. De heertjes blijken voor niets meer te staan!”

In hetzelfde art. wordt gewezen op de ontarding, wat betreft de houding der koetsiers van ebro's en sado's. Gelukkig is deze kwestie van minder ernstigen aard. Wij lezen hier o.a. in: „Het is voorgekomen, dat koetsiers verklaarden pertinent te weigeren Europeanen te rijden; dat Inlanders vóór gingen. Ons kwam ook ter oore door een politieraan, dat een in een ebro gezeten dame moest uitstappen, toen een Inlander gebruik van het voertuig wenschte te maken.....”

Schr. besluit: „Wij rijden op een vulkaan!” constateerde dezer dagen een onzer kennissen. Mischien!..... doch wanneer het gezag krachtiger ingreep, zou ook aan de verwildering in dit opzicht spoedig een einde komen. Wij geven den raad, aan alle onwillige of onhebbelijke koetsiers onmiddellijk de rij-vergunning te ontnemen.”

De S. I. in Djokja en op Madoera.

In een correspondentie van den red. in Midden-Java van het „Soer. Hbl.” lezen wij: „Overigens is Djokja, zooals wij reeds meermalen opmerkten geen goede voedingsbodem voor den S. I. De Hindoe-periode heeft hier te diep ingewerkt en toen de Islam kwam, vond deze geen vrij maagdelijken bodem, als in West-Java, doch een cultuur, welke zelfs thans nog niet geheel is verdwenen. Een groot verschil met West-Java, waar de Islam geen zwaren tegenstand vond en direct insloeg.

Intusschen bleek ons uit mededeelingen van betrouwbare inlandsche zijde, dat de geest der bevolking in den laatsten tijd veel slechter is geworden. Er leven allerlei verlangens; zelfs in afgelegen dessa's wordt in gesprekken herhaaldelijk blijk gegeven van de meening, dat het met het Hollandse gezag op het eind loopt, en dat het niet zoo lang meer zal duren of de vreemdelingen worden er uit gewerkt. Men zou er verbaasd van staan, indien men wist, hoe algemeen, ook in de binnenlanden, die opinie is doorgedrongen en hoe zij bij een goed deel der plattelandsbevolking is geworden een stellige overtuiging.

Men moet de beteekenis hiervan niet overdrijven. Het ligt voor de hand, dat de ontzettende uitbreiding, welke in de laatste jaren de verspreiding van inlandsche bladen heeft gekenmerkt, van grooten invloed is op den geest der bevolking. En waar zelfs in de als bezadigd gekwalificeerde inlandsche bladen dikwijls heftig wordt uitgevaren tegen het Westersch gezag en tegen de dragers daarvan, waar de vrijmaking van Java onophoudelijk wordt voorgesteld als een eisch, welks inwilliging niet lang meer op zich kan en mag laten wachten; vooral, waar in sommige bladen voortdurend het Westen wordt neergehaald en met scherpe bedreigingen wordt gewerkt..... is het begrijpelijk, dat zich ook in de desa langzamerhand de meening vormt, dat het Westersch gezag hier op z'n laatste beenen loopt.

Dit is een volksmeening, welke, althans wat de Vorstenlanden betreft, nog oneindig ver staat van het punt, waarop zij in daden kan overgaan. Wellicht geschiedt dat hier nimmer. Niettemin mag men de beteekenis dier verandering in de volksstemming ook niet onderschatten. Zij moet op den duur tot gevolg hebben een groeienden wrovel en tegenzin tot opvolging van bestuursregelingen, terwijl zij een prachtige bodem levert voor de actie van volksmensen en bedriegers.” Schr. baseerde zijn meening o.a. op wat hij zag van het succes, dat de bedrieger Dietz in Djokja steeds heeft.

Ook het „N. v. d. D. voor N. I.” maakt vrijwel dezelfde conclusies over het resultaat in Djokja van het optreden van dezen bedrieger. Dit blad besluit: Er is altijd wel iemand in de desa, die zoo'n Inlandsch blad krijgt en leest; die leer gaat van mond tot mond. „Zij die meenen, dat men van de inlandsche pers geen notitie moet nemen, toonen dat zij geen begrip hebben van de werking dier pers op den dommen desa-man, die absoluut het vermogen mist van het kostje dat hem wordt voorgezet, kritisch te genieten.”

GEBR. DIEBEN (Fa C. J. DIEBEN)

Stoomwasscherij „Het Bonte Paard”.

Witte Singel 86 LEIDEN Interc. Tel. 1206

Eerste Electriche Bleek-Installatie.

De wasschen worden in Den Haag afgehaald en bezorgd.

THE PH. VAN OMMEREN
CORPORATION OF NEW-YORK

New York, San Francisco (Cal.),

42 Broadway.

64 Pinestreet.

belast zich met:

Expeditie :: Assurantie
 Opslag van goederen, enz. enz.

Eigen Opslagplaatsen te OAKLAND (San Francisco)

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door

150

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

Chirurgische
Instrumentenfabriek
1/2 LOTH & STÖPLER
 Directeur: H. STÖPLER
TRANS 1-UTRECHT
UITRUSTINGEN
 voor H. H. DOCTOREN
Complete Installaties
 voor Hospitalen
 Fabrikante: Nord Compressor

110

Laat Uwe woning
Electricch Verlichten

(hetzij voor eigen rekening of voor rekening der Centrale)

bij de

N.V. Electro-Technisch Bureau

v. h. W. HAAXMAN & Co., 108

gevestigd te AMSTERDAM, Singel 176.

Bijkantoren: DEN HAAG, Piet Heinstraat 29.

NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.

ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.

INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

1/2 DE ERVEN H. VAN DIJK

Hofleveranciers van wijlen Z.M. den Koning

Nieuwe Gracht 6 - Tel. 3416

UTRECHT

Leveranciers van Burger-, Militaire-
 en Marine Kleeding

Indische Uitrustingen

Reiziger door het geheele land te ontbieden.

VOORHANDEN EEN GROOTE KEUZE:

Romans, Jongens- en Meisjesboeken, Prentenboeken. 176

Kantoor-, School-, Schrijf- en Teekenbehoefden.

Spoedige levering van alle Studietoeken, Tijdschriften en Modeplaten.

Leesbibliotheek in 4 talen. Advertentie-Bureau.

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL

E. VAN ANDEL. Weimarstraat 16a b. d. Suezkade
 Telefoon 3213 DEN HAAG

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 % gewaarborgd.

124

**Het Fotografisch Atelier
van A. M. A. SUSAN**
is alleen gevestigd
Regentesselaan 108, hoek Regentesseplein
TELEFOON 6757.
Men lette op het juiste adres.

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES
**AU BON
MARCHE**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

101

**DE GROOTSTE KEUZE GRAMOPHONES EN
PLATEN Merk „HIS MASTER'S VOICE“**
bij **WILLEM SPRENGER.**
PASSAGE 46. - Agent der Gramophone Comp. Ltd. DEN HAAG.
STEEDS HET NIEUWSTE!! Tel: 3778. STEEDS HET BESTE!!

In het zelfde blad lezen wij, dat de Madoerees den S. I. in zijn oorspronkelijke beteekenis aanvaardt en hij niet veel op heeft met de te ongelukkiger ure bij den S. I. ingevoerde, sociaal-democratische neigingen. Een frappant staaltje daarvan viel voor op de receptie van den resident op 31 Aug. j.l.; „de laatste woordvoerder was de adviseur van den centralen S. I., die hulde bracht aan onze Koningin en zich prees nog een Vorstin te hebben; de lander, die hun koning hadden afgezworen, waren een tooneel van verwarring; daar heerschte niet anders dan revolutie, waarvoor Hindia Blanda gespaard was gebleven.“

De „Patria“.

In deze dure tijden kan het zijn nut hebben om mede te deelen, hoe het „N. v. d. D. voor N. I.“ over de 2e en 3e klasse oordeelt: „Hier is inderdaad een zeer goede stap vooruit gedaan, wat betreft de goede inrichting onzer maatschepen. In die tweede klasse-inrichting aan boord van de „Patria“ trof ons n.l. het comfort, gepaard aan den eenvoud in de salons, de goede ruimte-verdeeling en de flinke en royale wijze waarop voor de vroeger een beetje misdeelde „tweede klassen“ was gezorgd. Het zou ons volstrekt niet verwonderen, wanneer later, wanneer de groote stroom van het zoo langen tijd opgestopte verkeer weer op normale wijze gaat vloeien, naar de tweede klasse van schepen als de „Patria“ méér vraag zal zijn dan naar de eerste. Naar verhouding, en alles in aanmerking nemende: de prijs en wat er voor wordt gegeven, is de tweede klasse hier beter dan de eerste.“

Hetzelfde geldt voor de derde klasse. Hier is de vooruitgang, vergeleken bij de schepen van vroeger tijd, nóg grooter, zouden wij bijna zeggen. Voor de derde klasse-reizigers is een eetzaal ingericht, die ongelijk veel beter is, dan de ruimte waarmede vroeger, op schepen als de „Ardjoeno“ of de „Wilis“, de tweede klasse-passagiers genoeg moesten nemen. Bovendien is voor hen een comfortabele rooksalon aanwezig, een ongekende luxe voor de tweede klasse op die oudere schepen, terwijl ook de badkamers etc. niets te wenschen overlaten. De derde klasse-inrichting is gelegen in het achterschip, hetwelk op de „Patria“ zeer ruim is.“

Over de 4e klasse is het blad echter lang niet voldaan: Ruimte..... en zelfs zindelijkheid laten ook op de „Patria“ in dit verblif nog wel wat te wenschen over. In den regel zijn het soldaten, die in deze klasse worden overgebracht.

Ook in verband met de kritiek van den oud-kapitein Vermeer over het logies van de Inlandsche bedienden bij de Mij. „Nederland“, nemen wij over: „Dank zij den kruiser-vorm van het achterschip van de „Patria“ is hier „een groote beschikbare ruimte op de „Patria“ benut om voor het talrijke inlandsche bediendenpersoneel een ruim verblijf in te richten. De „Kraton“, die op vele andere schepen inderdaad een „hol der ellende“ was, mag hier gezien worden!“

Suriname.

Met leedwezen zal men in de kolonie het afdreden vernemen van den heer Idenburg als Minister van Koloniën. Zijn opvolger, S. de Graaff, kent Suriname niet uit eigen aanschouwing. Een groot bezwaar behoeft dit niet te zijn. Zeer sympathiek was reeds zijn eerste uitlating over Suriname.

Uit het interview van „De Telegraaf“ — ochtendblad van 14 November — met den nieuwen bewindsmann knippen wij hetgeen op Suriname betrekking heeft:

„In de West is de nieuwe minister nooit geweest. Maar we wezen hem er op, dat ook nu weer in de stukken over de algemeene beschouwingen der Staatsbegroting de vraag van verkoop van onze West-Indische koloniën is aangewend. Dat de mi-

nister hiervoor niets zou voelen, begrepen we wel. „In den tegenwoordigen tijd“ — zei hij — „zijn volken en bevolkingen niet meer een object van verkoop. En ik geloof trouwens ook niet, dat een verkoop zou zijn in den geest der bevolking van Suriname.“ Wij spraken nog even over de ongunstige toestanden in de West. En de minister sprak als zijn meening uit, dat die heel wat zouden verbeteren, wanneer het vraagstuk der arbeidskrachten zou zijn opgelost. Dit is de zwakke plek in den toestand van Suriname.“

Men mag verwachten, dat de nieuwe Minister alle aandacht zal wijden aan die zwakke plek en met alle kracht den aanvoer van Javanen zal bevorderen.

De redacteur van „De West“ heeft een bezoek gebracht aan Moengo, de Surinaamsche Bauxite Maatschappij, en geeft in de nummers van 30 September en 3 October een interessant verslag, waaraan wij het volgende ontleenen:

„De Amerikanen hebben veel over voor hygiëne. Wat zij in Panama en Cuba hebben gedaan is algemeen bekend. En — als de voortekenen niet bedriegen — dan belooft Moengo een benijdenswaardig voorbeeld te worden van een grootbedrijf, waarbij alle beginselen der hygiëne worden in acht genomen.“

Wij mochten het bouwplan van Moengo inzien, dat een zeer aantrekkelijk beeld geeft. De vestiging zal in verschillende secties worden verdeeld: voor het Amerikaansch personeel, voor het Surinaamsch personeel, voor Javaansche arbeiders, voor Creolenarbeiders, enz. Voorts krijgt men: een paar kerkjes, een schoolgebouw, een voetbalveld, een tennisveld, enz. Een krachtige centrale zal de heele plaats — ook de arbeiderswoningen — voorzien van electrisch licht. Dezelfde inrichting zal water uit de rivier opvoeren naar een filtreerfabriek, van waaruit een net van buisleidingen het water zal brengen naar alle woningen. Waar aldus de Company zal zorgen voor goed drinkwater, zal zij eischen, dat niemand ongezuiverd rivierwater drinkt, op straffe van ontslag.

Overal zullen septie tanks worden gebouwd. In de Amerikanensectie is er reeds een. De afvoer van faecaliën zal dus op voortreffelijke wijze geregeld worden. In de arbeiderskwartieren zal men op elke tien huizen één septie tank bouwen.

Uit het bouwplan stippen wij nog het volgende aan: woning van den directeur, fabrieksgebouwen, een inrichting voor draadlooze telephonie (voor de verbinding met Paramaribo), een dok (langs de rivier in te graven in den oever), een zaagmolen, magazijnen, enz.

De plannen reiken nog verder, als ten minste de bauxiet-verordening ruimte laat voor een goed opgezet bedrijf. Men wil Moengo muskietenvrij maken, zijnde dit het beste voorbehoedmiddel tegen malaria en allerlei andere ziekten. Daarvoor zullen echter groote werken noodig zijn in de omringende zwampen. Dat de onderneming van plan is tennon gouds voor zulk werk uit te geven, bewijst wel, dat zij overtuigd is van de juistheid van het motto van Gorgas: Sanitation pays.

Het geheel belooft een interessante proefneming te worden in zake hygiëne in het Surinaamsche binnenland.“

Tot zoover „De West“. Het is om er van te wu-tertanden. Wij zouden meenen, dat regering en bestuur alle zeilen moesten bijzetten om in Suriname zulk een voorbeeld van grootbedrijf te doen geven, moet het zijn, met afstand doen van alle directe voordeelen voor de koloniale kas. Zoo'n goed voorbeeld is niet te betalen.

In dien aanhef van het verslag schrijft „De West“: „De Surinaamsche Bauxite Maatschappij zag echter liefst eerst de bauxiet-verordening afgekondigd. Dan pas krijgt haar bedrijf wettelijken grondslag en kan zij hare volle krachten ontplooiën. Helaas! de afkondiging der verordening laat nog

Firma H. RAHR, Utrecht
ACHTER ST. PIETER 4 - TELEFOON 443
OPGERICHT 1835.

Piano- en Muziekhandel.

International Electric en Machine Cy
V/H R. GEERAERTS-REUTER
Licht Kracht
Zwakstroom **INSTALLATIEN**
's-GRAVENHAGE LEIDEN
Prinsestr. 6a, Tel. H. 8093 Mare 70, Tel. 1118

Adverteeren doet verkoopen.

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE”
Amsterdam 142
72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

„DE BIJENKORF”
:: Lunch- en Tearoom ::
Koude- en Warme Schotels 153
WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT
LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.
Directeur: J. VAN GEEMERT.

Parkhotel
van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes. 170
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.
Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Het sedert 1911 gevestigde
Indisch Restaurant „Waroong Djawa”
Kortenaerkade 10, Den Haag, Tel. 4882
heeft geen filialen. 19
UITZENDING VAN DINERS.

Hotel VAN DEN ABEELLEN
SCHEVENINGEN
Het geheele jaar geopend.
Centrale Verwarming - Lift en Baden - Matige prijzen
Aanbevelend, P. ENGELS. 17

Maison van Wijk
Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90
Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
Dejeuners, Dinners en Soupers.
135 **KOUDE EN WARME SCHOTELS.** J. H. M. KOETS

N.V. Brood- en Beschuitfabriek
„DE OUDE VETTE HEN”
DEN HAAG
bij het Stadhuis
Alle soorten Brood, Beschuit,
Banket, enz.
Lunchroom - Tea-Concert
219

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND.
Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren 12
Soepen, Pickles, Jams
Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog,
Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

ontevredenheid wekt. Zou de Gouverneur ook niet weten, dat deze uitzonderingen langzamerhand regel zijn geworden en niet alleen bij onderwijzersbenoemingen?

De Gouverneur had het voorstel ook verdedigd met de opmerking, dat de Regeering er steeds op uit zou zijn „de meest geschikte krachten uit te zenden”, maar de Raad is daar niet ingevlogen, en merkte „in het voorbijgaan” op, „dat van de uitgezonden krachten niet steeds kan gezegd worden, dat zij tot de besten behooren.”

Eene zeer juiste opmerking, waarop weinig anders kan geantwoord worden, dan „dat bij de uitzending van krachten naar de kolonie er steeds naar gestreefd wordt de meest geschikten onder de sollicitanten uit te kiezen”, wat geheel iets anders is, want er zijn bijna geen sollicitanten te krijgen tengevolge van de slechte financiële regelingen. Waarom dit verbleemd en niet royaler pogingen tot verbetering gedaan?

De Curaçaosche Bank.

Het reglement van de Bank is weer eens gewijzigd. De Koloniale Raad heeft zijne goedkeuring gehecht aan een ontwerp-verordening, bedoelende de uitbreiding van het bankbiljettenkapitaal met f 500.000.—. Er was n.l. gebrek aan Curaçaosch geld en de administrateur van financiën moest verklaren, dat niemand weet, waar al het Curaçaosche bankpapier gebleven is.

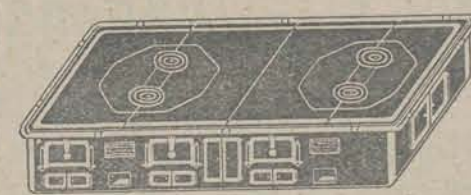
Gevraagd naar den toestand van de Bank, deelde de heer Prakken den Raad het volgende mee:

„Bij de beoordeeling van een circulatiebank geldt als een van de voornaamste punten hare liquiditeit. In de banktechniek onderscheidt men liquiditeit van de 1ste orde, waaronder die middelen worden gerekend, die op elk oogenblik gerealiseerd kunnen worden. Hieronder vallen in de allereerste plaats de kasvoorraad en deze bestaat, volgens den kasstaat op 1 September 1919, uit f 202.000.— aan goud en f 32.000.— aan zilver; verder heeft men vorderingen op 1ste klasse bankinstellingen als de Nederlandsche Handel-Maatschappij, Boissevain en Co., de Surinaamsche Bank en de Twentsche Bank en anderen tot een totaal bedrag van f 749.000.—. Voegt men hierbij een vordering op het Gouvernement van Curaçao ad f 320.000.—, dan ziet men, dat het bankbiljettenkapitaal van f 1.000.000.— gedeekt was door f 234.000.— aan metaal en f 1.069.000.— aan vorderingen op 1ste klasse bankinstellingen, die onmiddellijk opeischbaar zijn, terwijl verder nog werd medegedeeld, dat de bedoeling met de voorgestelde uitbreiding was, om te voorzien in het onmiddellijk tekort aan kasmiddelen, dat momenteel bestaat en dat dit bedrag niet besteed zal worden voor het aangaan van hypotheek-, handels- of nijverheidscredieten. Het geld zal worden besteed om aan de behoefte van het Gouvernement te voldoen. Dat men natuurlijk niet voortdurend door kan gaan met bankbiljetten uit te geven, spreekt van zelf; gevaar zou dan bestaan, dat men dan een teveel aan circulatiemiddelen zou krijgen en dit kan, volgens de economisten, inflatie ten gevolge hebben, d.w.z. een teveel aan circulatiemiddelen en dus abnormale verhooging van prijzen.

De vraag is of het Gouvernement van Curaçao niet te veel de uitgaven opdrijft. Een vergelijking met het vorige jaar doet zien, dat de uitgaven op Curaçao tot en met Augustus 1919 hebben bedragen f 884.000.— en tot en met Augustus 1918 f 731.000; daarentegen bedroegen de ontvangsten tot en met Augustus 1919 ongeveer f 840.000.— en tot en met Augustus 1918 f 529.000.—. Wij zien dus, dat vergeleken bij 1918 de ontvangsten in 1919 f 311.000.— meer waren dan in 1918, terwijl de uitgaven slechts ruim f 150.000.— meer waren. De toestand van de kolonie Curaçao is ook in dit opzicht dit jaar gunstiger dan in het jaar 1918.”

Zou de Raad, die dit onderwerp maar ineens zonder afdeelingsonderzoek in behandeling nam en het zelfs zonder eenige belangrijke discussie aannam, zich wel voldoende rekenschap hebben gegeven van de groote belangrijkheid van deze zaak? Wij herinneren aan het artikel van Mr. Dr. G. J. Fabius in *De Economist* van December 1913 over dit onderwerp.

Weder voorradig:
Sanatogen, Haematogen, Ovomaltine
Sloan's liminent, Regulín, Elliman's
embrocation, enz. 308
RECEPTEN TEGEN BILLIJK TARIEF
VALKENBOSCH APOTHEEK
Valkenboschlaan 50 - DEN HAAG - Telefoon 7384

Fa P. J. MEIJIS & ZON Wassaarsche-
straat 1, 3, 5,
Hoffeversniers

Fabriek van 144
FORNUIZEN
met toebehooren
voor Hotels,
Restaurants,
Gestichten, enz.
SCHEVENINGEN
Telef. interc. 465

Het wapen van Curaçao.

De *Amigoe* schrijft naar aanleiding onzer vraag in dit blad van 24 Juli l.l.:

„Wij vreezen, dat ons antwoord aan *Het Kol. Weekblad* geen nieuwe gezichtspunten zal openen.

Het wapen, voorkomend op het feestalbum, aan den oud-Gouverneur Nuyens aangeboden, was geen ander dan het oud-zegel door de *Geotroyeerde West-Indische Compagnie* gebruikt en ook na de opheffing daarvan door het *Comité tot de zaken van de Koloniën en Bezittingen op de kust van Guinea en in America* in 1795 overgenomen. De Heer Hamelberg had indertijd het gelukkig denkbeeld, dat oud-zegel op de buitenzijde van de Jaarverslagen van het Gesch. T. L. en Volkenkundig Genootschap van Curaçao af te drukken.

Dat wapen stelt een oud driemastschip voor met het rondschrift van de W. I. Compagnie.

Juist omdat Curaçao geen eigen officieel wapen heeft, moest hier van den nood een deugd gemaakt en zijn toevlucht genomen worden tot dit oud-zegel van de Compagnie, waardoor symbolisch tevens het roemrijk verleden van Curaçao in dit album een eereplaats kon gegeven worden.

Waar de Regeering, die officieel ook voor de koloniën geen ander wapen erkent dan het Rijkswapen en des al niettemin in het nieuwe gebouw van het Ministerie van Koloniën in Den Haag onlangs die afgekeurde oude wapens der Koloniën toch heeft laten aanbrenge, daar zal men de vrijheid, die de ontwerper van dit album zich veroorloofde, wel niet zoo euvel duiden.

In ieder geval stemmen ook wij Jhr. L. C. van Panhuys en Mr. G. J. Fabius van ganser harte bij: „dat er behoefte bestaat aan een afzonderlijk zinnebeeld, aan een wapen voor ieder der Koloniën” en „Dat een Koninklijk Besluit spoedig moge vaststellen een afzonderlijk wapen voor Suriname en Curaçao.”

Kleine berichten.

Op St. Martin N. G. is 18 September l.l. in den ouderdom van ruim 60 jaar overleden de heer A. J. C. Brouwer, die achtereenvolgens van alle Nederlandsche Bovenwindsche eilanden gezaghebber is geweest, en verleden jaar als gezaghebber van St. Martin N. G. den dienst der Kolonie verlaten heeft. De heer Brouwer was ridder in de Oranje-Nassau-orde.

Volgens een bericht in *De Vrijmoedige* van 9 October 1919, zou Maduro's bank aangevraagd hebben aan het Gouvernement om bankbiljetten te mogen uitgeven.

Hr. Ms. *Zeeland* is 11 November op Curaçao aangekomen.

De Gouverneur heeft, getrouw aan de gedachte, uitgesproken in zijne rede, bij de aanvaarding van het bewind in den Kolonialen Raad gehouden, eene commissie benoemd, die Hem zal dienen van advies met het oog op de noodzakelijkheid, om naar middelen uit te zien, die de Koloniale kas stijven en de financiële lasten van het moederland ten opzichte der kolonie eenigszins verlichten. Voorzitter is de heer Prakken, administrateur van financiën.

Naar de *Amigoe di Curaçao* meedeelt, werd tegen het einde van dit jaar eene hervatting van de werkzaamheden van de Santa-Barbara fosfaatmijnen verwacht. Ongeveer anderhalf jaar zal dit werk dan hebben stil gelegen bij gebreke van scheepsruimte.

Half October heeft het hier en daar wat geregend.

Op 1 November 1919 is de nieuwe rechtsbedeeling in werking getreden. Mr. Schagen van Leeuwen is voor één jaar als lid van het hof van justitie-kanton-rechter voor de Bovenwindsche eilanden aangewezen; Mr. de la Try Ellis treedt als zoodanig op de Benedenwindsche eilanden op.

J. M. van KEMPEN & ZONEN
Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.
FILIALEN te Weltevreden, Rijkswijk 17;
s-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeq 26;
Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138. 198

Tel. 4060 **MAISON VAN RIJN** Meermalen
- Haag - **BEKROOND**
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salade's, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Diners Hoogst zindelijk bereid, van de beste
ingrediënten, aan huis bezorgd -

Diners à f 0.90 Vleesch Groenten Aardappelen	Diners à f 1.- Vleesch Groenten Aardappelen Toespijs	Diners à f 1.60 Vleesch Groenten Aardappelen 2de Vleesch, Visch of gevogelte Compôte Toespijs
--	---	---

Met bijlevering van SOEP worden
de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES

verkrijgbaar voor 24 Diners tegen Gereduceerde Prijzen.
24 diners à f 0.90 f 20.50, 24 diners à f 1.- f 23.-
24 diners à f 1.60 f 37.50, 24 porties soep . . f 5.-
Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
f 2.50 p. couvert.
Menu op aanvraag verkrijgbaar. 220
Verzoeke bussen te weigeren met verbroken contrôle-sluiting.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Anti-Kapitalisme. De redacteur Semaoen doet in de *Sinar Hindia* een felle aanval op het „kapitalisme”, dat hem noodzaakte 4 maanden lang opgesloten te worden in de gevangenis te Djokja. Zijn blad verscheen dien dag met een rood gedrukt hoofd, waaronder triomfantelijk, eveneens in rood: „Semaoen, directeur-redacteur. In hari masoek boei. Darsono, redacteur didalan boei Soerabaia.”

Het artikel, 4 kolommen druks, bevat allerlei bevestigingen zonder bewijs en is gesteld in een zeker laakbaren toon. Hier volgen eenige aanhalingen: „De kapitalisten staan geheel vijandig tegenover de groote massa van het volk, en geen wonder, want hun voordeel, hun rijkdom ontstaat alleen door het werk en de inspanning van de arbeiders; bevordering van de belangen dier laatste groep is omgekeerd geheel in het nadeel van de kapitalisten.”

„Dat de prijzen der levensmiddelen zoo gestegen zijn in de oorlogsjaren, is voornamelijk de schuld van de kapitalisten, die nog steeds de macht in Ned. Indië in handen hebben; zij toch bezitten de suikerfabrieken, de toko's, de banken, de ondernemingen, enz. Om maar veel winst te forceeren, hebben ze in hun schraapzucht vergeten voor de groote volksmassa rijst te verschaffen; de 400 miljoen winst op de suiker ging die groep natuurlijk meer ter harte dan de schreeuwende honger van het Inlandsche volk, dat geen rijst heeft om zich behoorlijk te voeden. De arme landgenooten worden geheel uitgeperst en bestolen door de dievenbende der kapitalisten, ongestraft, beschermd door de regeering. De Inlander zal zoo lang bestolen worden, tot eindelijk Indië door het eigen volk wordt geregeerd; ééns zal de dag komen, dat de ontwaakte Inlanders zeggen: maar nu is 't genoeg. Dan leggen wij, socialisten, op al die miljoenen, die ons zijn afgestolen, beslag; al het geld van de banken, toko's, fabrieken, vreemde kapitalisten is voor ons. Denkt er aan, gij kapitalisten, eens hebben wij socialisten de macht, dan komt de afrekening; dat zal voor jullie een dag der wrake, voor ons een dag van blijdschap zijn. Wij zullen die schatten gelijkelijk onder de Kromo's verdeelen, opdat elk schepsel het geluk en de welvaart deelachtig zal worden, waarop hij recht heeft. Thans is mijn volk nog te dom en te weinig aaneengesloten om dezen ideaal-toestand van de verlichte maatschappij te bereiken; 't is voor ons Inlanders nog te ver af; doch in Rusland, Oostenrijk en Duitschland heeft het kapitalisme tot onze groote vreugde zijn macht reeds verloren, (daar is de toestand reeds ideaal! jammer dat Semaoen dit niet vermeldt), omdat de soldaten en daarmee ook de kanonnen aan de kant der socialisten stonden.”

„Deze oorlog heeft ons volk arm gemaakt; we hadden en hebben nog steeds gebrek aan rijst; door die ondervoeding kon de Spaansche griep zooveel slachtoffers maken. Mijn hart schiet vol, als ik aan al die armoede, honger, zorgen, die tranen, die dooden denk. En dat ik nu door de machthebbers ben veroordeeld om buiten de maatschappij te zijn, gescheiden van mijn landgenooten, niet in staat om ze te helpen in hun nood! Ik heb geen appèl aangetekend, maar wel gratie gevraagd. Niet voor mij zelf. Neen, alleen ter wille van mijn onderdrukt volk. De straf zelve aanvaard ik gaarne. Ik weet, dat al mijn medestrijders *panas hati* zijn geworden door dit onrechtvaardig vonnis, en dat ze met schrik tot het besef zullen komen, dat wij nog lang niet sterk en eendrachtig genoeg zijn, om zulke onrechtvaardigheden te verhinderen. In zooverre kan mijn opsluiting zegenrijke gevolgen hebben; ik hoop van harte, dat er overal op geheel Java groote bonden zullen komen, die zich schrap zullen zetten als één man tegen de verderfelijke macht der kapitalisten.”

Dit schetter-artikel vindt in volgende nummers veel bijval en men bewondert den 21-jarigen Semaoen om zijn moed! Natuurlijk wordt ook heel wat commentaar gemaakt over de 12 maanden straf voor Darsono en de vrijpraak van Douwes Dekker. Met vreugde constateert Moh. Kasan, dat de leden der S. I. te Semarang, de koetsiers,

koelies, waronghouders, enz. uit protest tegen de straf van hun voorzitter gestaakt hebben.

Afdeling B. van de S. I. „Volgens de meening van het Binnenlandsch Bestuur is de afd. B. van de S. I., zoodanig gemengd in de opstand te Tjimareme (Lèlès), dat alle bestuursleden van de C. S. I. onder politie-toezicht zijn gesteld. Niet alleen *Tjokroaminoto* en *Sosrokardono*, maar ook *Hasan Djajadiningrat*, die bij zijn ouderen broer, den regent van Serang, inwoont. Welk een gevoel moet dit zijn voor dezen regent, die van dezen politie-maatregel eerst later op de hoogte werd gebracht, zijn broer, als ware hij een duivelskind, bewaakt en gevolgd te zien. Deze maatregel bewijst, dat het Gouvernement *mata gelap* en hersenloos was, toen ze daartoe overging. Al zeten de Europeesche bestuursambtenaren nog zoo'n grooten bek op, dat ze onze *adat* kennen, gezien dezen maatregel, blijkt hun z.g. wetenschap zeer oppervlakkig te zijn of ze weten totaal niets van onze volksziel. De Westerlingen voelen niet, dat de familieband in de Inlandsche maatschappij zeer sterk is. Deze door en door reactionaire daad wordt door de Inlanders natuurlijk druk besproken en wij constateeren, dat de publieke opinie hemelsbreed verschilt van de meening der machthebbers in Batavia. En het is jammer, dat de waarheid niet tot haar recht kan komen, omdat het Gouvernement nu eenmaal de macht heeft, haar meening als de eenig ware opte dringen, doordat ze kan bouwen op de macht van de bajonet. Maar het Gouvernement moet dan ook niet verwonderd zijn, als zulk een oer-conservatieve daad in de menigte een prikkel overbrengt, een nieuwe actie doet ontstaan, die door de machthebbers voor 't gemak „revolutionaire woeling” wordt genoemd, omdat ze zich bedient van machtsmiddelen, die in *tempo doeloe* onbekend waren: opstand en staking. Maar de Regeering gaf zelf aanleiding tot de veranderde mentaliteit.” „Hoe kan een Inlander recht zien in wat het Europeesch bestuur als zoodanig belijft te noemen? Ik vroeg laatst een *priaji* wat „recht” was. Hij wist het niet te zeggen; er is geen enkele handeling te noemen, die niet bij wet of voorschrift omschreven of verboden is; 't is één doolhof. Hoe zouden wij, leeken, alle kronkels van die wetten kennen, waar geen enkele Inlandsche taal over voldoende woorden beschikt, de meeste vaktermen juist weer te geven?”

Dat de Europeesche pers alle mogelijke *omong kosong* aangrijpt om het smoesje van den heiligen oorlog in de Preanger te colporteeren, om recht te praten wat krom was, dat is toe te schrijven aan hun vrees, hun slecht geweten, het moet dienen om de aandacht af te leiden van den onrechtvaardigen moord op *H a d j i H a s a n*. Dat moet weggemoffeld worden. Het optreden van *H. H a s a n* was niet goed; maar deze straf, deze tuchtiging was absoluut niet noodig; als muizen zaten ze in de val, toen de soldaten schoten. Ze stonden niet tegen de politie op, doch vluchtten voor de politie-dienaren en militairen. Naar onze meening (*Sinar Hindia*) waren de oorzaken van dit verzet: ontevredenheid met het bestuur van den regent van Garoet; de opkoop van rijst tegen de veel te lage maximum prijzen van het Gouvernement; ontevredenheid over de leiding van den S. I.-president *Wignjadisastra*. Spoedig genoeg was door *Tjokroaminoto* duidelijk aangetoond, dat de C. S. I. hierin niet de hand had. *H. H a s a n* en zijn familie zijn het slachtoffer geworden van de aangroeiende ontevredenheid over het bestuur van den regent *R. T. Soeria Nata Legawa*. Allerlei sensatie-berichten en de fantasie van vreesachtigen hebben deze zeepbel tot een reuzenballon opgeblazen. De meest onzinnige geruchten doen de rondte. Eén ervan zal wel waar zijn, dat n.l. de regent van Garoet een tevredenheidsbevestiging ontving „voor zijn kordaat optreden en trouw aan de regeering” en dat hij in aanmerking komt voor een decoratie. (*Sinar Hindia*).

De *Neratja* is pijnlijk getroffen door den ijver van vele Inlandsche bestuursambtenaren, die droomen, dat zij aan het Gouvernement de zoo gewenschte opheldering in deze zaak zullen brengen, waardoor ze zullen stijgen op den ambtelijken ladder en mis-

Restaurant VAN DER PIJL

147 PLAATS 18 :: LA HAYE

MAISON DE PREMIER ORDRE
Livraison en ville et en province**Grand Hotel Restaurant**
„Central”

De meest bekende Inrichting der Residentie. 111

HOTEL PAULEZgeeft weder dagelijks van 3.30 tot
5.30 uur, zijn bekende intieme**Afternoon-Tea-Concerten**

door het ensemble 106

WILLY HONSBEEK & Z**Hôtel „de Oude Doelen”**en
Pavillon „Oude Doelen”

DEN HAAG - SCHEVENINGEN 127

Restaurant de tout premier ordre.

Thé Concert - Diner Concert
Soupe Concert

American Bar Grand Orchestre

Restaurant SAUR, den Haag

Lange Houtstraat, hoek Voorhout. 132

Dejeuners, Diners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

Tel. Interc. H 447.

Hotel de Bellevue Bezuidenhout 15
's-GRAVENHAGE 137**Pension FRISIA**

Jan van Goyenstraat 47 - NIJMEGEN 102

Pension vanaf f 4.- per dag.

O. J. STUUT, 'S-GRAVENHAGE

CHARLOTTE DE BOURBONPLEIN 28 - TELEF. 5073

Comestibles - Koloniale Waren

UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELN EN
PRIMA WAREN. 189

Bediening aan huis zonder prijsverhoging

Confiserie en Chocolaterie Royales*J. A. Krul*

Salon de Rafraîchissements 185

NOORDEINDE 44 DEN HAAG

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 100.000.000.-
(t. w. : kap. f 75.000.000.— en reserve f 25.000.000.—)

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes Coolsingel Delfshaven Feijenoord Schiedam Vlaardingeng	Rokin Zaandam	Mauritskade Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen
---	-------------------------	--

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-
Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Assen Barneveld Bodegraven Borelio Boskoop Coevorden Culenburg Deift Den Burg (Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker	Geldermalsen Gonda Gorinchem Groenlo Groningen Haarlem Harlingen Heerenveen Helder (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Hoogezand Hulst Katwijk Leenwarden Leiden Lochem Meppel Middelburg Nijmegen Oostburg	Purmerend Schagen Schoonhoven Slidrecht Sneek Stadskanaal Terneuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veenendaal Vlissingen Wildervank Woerden Ijmuiden Zeilst Zierikzee Zutphen Zwijndrecht
--	--	---

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.
Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.-

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 21a - 's-GRAVENHAGE - Telef. H. 1481

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S.

Met 1 da opzegging	3	o/o
Met 3 maanden opzegging	3 1/2	o/o
Met 1 jaar opzegging	4	o/o

Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht.
ADVIES BIJ BELEGGING. 168

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de O. L. v. E. H.

schien beloofd worden met den titel van wedono of regent. Deze Inl. ambtenaren houden zich doof voor de klachten en het protest van hun ondergeschikten, overladen als ze zijn met bureauwerk, bang als ze zijn voor hun conduite-staat, waaraan niets mag mankeeren, willen ze zich beloofd zien met bevordering of een sterretje. Dit soort ambtenaren, dat altijd amen zegt op 't geen hun vreemde chef hun voorzegt, dat eigen promotie, eigen voordeel stelt boven het heil van hun ondergeschikten, is geen uitzondering, het is zelfs de meest voorkomende soort. Die vervloekte conduite-staat veroorzaakt thans, dat de Inlandsche ambtenaren in de Preanger meer waarde hechten aan de berichten, overwegingen en conclusies van de Europeesche pers, de Sana-partij, dan aan de stem van hun eigen volk in de Inlandsche kranten, de Sini-partij. Hoe meer zij de zaak aandikken, hoe meer zij hopen er hun wankelende positie mee te versterken; dit is het leelijke van die actie der Sana-partij, ze vervreemden vele priaji's van hun volk. We zijn streng in ons oordeel, maar de waarheid gebodt ons te spreken. Den priaji's, die nog voor hun volk voelen, vragen we vergiffenis; het zal hun bekend zijn, dat onze heftige aanval alle reden had en op waarheid berust. (H. A. Salim in de *Neratja*).

„Welja”, zegt een anonyme „Inzender”, „een kwestie over de inzameling van padi maakt het Gouvernement maar eventjes tot de *Perang Sabit*. Maar weten de Europeanen dan niet, dat er voor zoo'n opstand veel en veel diepere oorzaken moeten zijn? De heilige oorlog is uiterst moeilijk uit te roepen, zelfs als er gegronde reden voor bestaat. De Inlanders weten maar al te goed, dat die heilige oorlog veel bloed zou kosten, want Kandjeng Gouvernement beschikt over veel wapens en kanonnen; opstand benadeelt het eigen volk. Zelfs al zal het volk economisch zoo zeer gedrukt worden, dat het leven bijna ondragelijk is, dan nog zal het moeite kosten, het volk tot een heiligen oorlog te brengen. Dat gaat zoo maar niet. Als de Regeering me niet gelooft, dan weet ik een probaat middel. Stuur b.v. Karel Wybrands naar Bantam, maak hem Mohammedaan, trek hem een Inlandsch pakje aan, laat hem djimats verkopen en — de heilige oorlog breekt in Bantam uit. Jawel! Ik kan er voor instaan, dat de Bantammers daar hartelijk voor bedanken zouden. (*Neratja*).

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De Britsch-Indische handel.

Het jaarlijksch rapport van de Britsch Indische regeering over den handel, bevat gegevens, die, door de bijzondere omstandigheden, meer dan gewone aandacht verdienen. Door die bijzondere invloeden wordt niet alleen de wereldworsteling bedoeld, maar ook de groote droogte en de griep-epidemie, die Indië geleisterd hebben en er zes millioen slachtoffers vergden. Toevallige factoren, factoren van geheel voorbijgaanden aard, werkten in tegelijk met de gevolgen van bewegingen, die van elders tot in Indië doordrongen, en met krachten, die zich geruimen tijd zullen doen gelden. Hierdoor moet men voorzichtig zijn voor 't maken van gevolgtrekkingen.

De overzeehandel van Indië bereikte in 't jaar 1918—1919 ongeveer 282 millioen P. St., tegen 262 mill. P. St. in 't voorafgaande jaar, terwijl dit vóór den oorlog op 247 mill. P. St. werd gesteld. De prijsvermeerdering heeft op deze cijfers natuurlijk invloed gehad. Brengen wij de vergelijking van waarden op hoeveelheden over, dan geeft de invoer voor 't laatste jaar 6 procent minder dan in 't voorafgaande en de uitvoer was 16 pCt. lager. Door de ernstige gevolgen van de droogte was de uitvoer van granen 10 mill. P. St. lager. Waren granen, met katoen en katoenen stoffen vroeger de voornaamste export producten, deze hebben nu de eerste plaats moeten afstaan aan jute. Ruwe jute nam toe met 4 mill. P. St., verwerkte jute met ruim 6.5 millioen.

Toch is de katoennijverheid nog van zeer groote betekenis. Een van de meest opvallende gedeelten van 't rapport is wel, dat waarin import en export van de katoen manufactures besproken worden. 't Geeft een groote uitbreiding aan. De invoer van stukgoed is belangrijk afgenomen, terwijl de invoer van katoen in streng en garen toenam. De productie in de Indische molens daalde tot 402 millioen lbs., terwijl zij 478 mil-

lioen vóór den oorlog was. De voortbrenging in Indië was meereendeels voor China bestemd, daar zijn echter spinmolens in werking gesteld, die de mededinging moeilijk zullen gaan maken.

51-pCt. van 't in Indië gebruikte stukgoed werd in normale tijden ingevoerd, meereendeels uit Lancashire, dit was van zeer goede kwaliteit. De indische molens hebben in den tijd van verminderden invoer hun product verbeterd. In 't laatste jaar kwam 72 pCt. van den garenimport echter uit 't verre oosten (Japan), tegen één procent in de jaren vóór den oorlog. De 90 procent, die uit Engeland kwamen, zijn tot 25 procent gedaald.

Ook voor andere artikelen kan als hoofdtrek gewezen worden op den vermeerderden aanvoer uit Japan en de Vereenigde Staten, tegenover een vermindering uit 't Vereenigde Koninkrijk. 't Rapport geeft enkele voorbeelden hiervan. De ijzer en staalverschepping. Vóór den oorlog was de verhouding Groot Britannië 60, Ver. Staten 3, Japan 0; in 't verslagjaar waren deze cijfers Gr. Br. 42, V. St. 42, Japan 8 pCt. Bier, ale en porter uit Japan 60, uit Gr. Br. 33 pCt. Terwijl in 2 jaren uit Gr. Br. slechts 60 motorkarren kwamen, leverden de Ver. St. er bijna 2000.

De conclusie is, dat de Britsche regeering moet zorgen, en zeer spoedig moet zorgen, voor een groot aantal handelsschepen. De Br. waren zijn niet slechter (integendeel) dan de vreemde, maar zij kunnen Indië niet gemakkelijk en niet in voldoende hoeveelheden bereiken.

Lyautey blijft.

Er is een tijd van spanning geweest voor de bewonderaars van generaal Lyautey. Hieraan is, en geheel tot hun genoegen een einde gekomen. Bij decreet van 29 October is de bevestiging van den generaal in 't resident-generaatschap van Marokko gekomen. Hij blijft in 't actieve kader van 't leger, zonder beperking van 'n leeftijdsgrens.

In de reis van den generaal naar Parijs op het oogblik, dat de koning van Spanje daar ook was, is algemeen een aanwijzing gezien, dat daar de samenwerking ter sprake zou komen bij de Spaansche zónne aan de Middellandsche zee en het voor Tanger in de toekomst aan te nemen stelsel. Ook is in Marokko een geldcrisis ontstaan, die tot uitingen van ontevredenheid heeft geleid en die de economische bedrijvigheid zeer belemmert. Bovendien had, naar verteld werd, generaal Lyautey zich ontevreden getoond, omdat aan Marokko de door hem noodig geachte militaire macht werd onthouden, terwijl voor de expeditie troepen, die naar Syrië zullen gaan, zelfs Afrikaansche krijgers werden bestemd. Hoewel niet wordt mededeeld, welke oplossing voor deze kwestien aangenomen is, blijkt uit 't voormelde decreet dat eene oplossing gevonden is, waarmede de resident-generaal genoegen heeft genomen.

Hij is weer naar Marokko vertrokken. Als Spanje zijne leiding mocht hebben aanvaard om ook in 't Spaansche gebied rust en orde te brengen, zou dit een daad van verstandig beleid zijn.

Nieuwe verbindingen van Nederland met verre landen.

De moeilijkheden, aan de overladingen in Londen verbonden, maakten de mededinging van Nederland in den handel op Australië zeer bezwaarlijk. Volgens berichten uit Rotterdam heeft de commonwealth government line of steamers een lijn Nederland—Australië geopend, die den dienst rechtstreeks zal verrichten. De directie h. t. l. is opgedragen aan Furness scheepvaart- en agentuurmaatschappij te Rotterdam.

Reeds zijn de Australpeak en de Cooco rechtstreeks naar Adelaide, Melbourne en Sydney vertrokken, voor andere plaatsen in Australië zullen, alsmede voor Nieuw Zeeland en Tasmania, ook goederen verscheept worden. De lijn is goedkooper dan andere met overlading.

Eveneens is een dienst met billijke vrachtprijzen op Zuid-Afrika geopend. Hiervoor werken voormelde Furness s. en a. m. en de firma van der Eb en Dresselhuys samen. Deze Nederlandsche dienst vaart van Rotterdam rechtstreeks op Kaapstad en Durhan en doet eventueel ook Port Elisabeth en East London aan.

20 November vertrekt de Kelbergen, 15 December de Kinderdijk, als inzet van 't verkeer, dat zich voorloopig nog tot gecharterde vrachtschepen bepaalt. De bedoeling is echter later een flink aantal eigen eerste klasse schepen in de vaart te brengen en te houden.

In hetzelfde verband maken wij ook melding van 't aanvaarden van de eerste reis Batavia via Australië naar Chili door de van Cloon van de Ind. Koninkl. Paketvaart maatschappij.

Spoorbaan in Portugeesch Afrika.

Door de Portugeesche regeering is machtiging gegeven voor den aanleg van een nieuwe spoorbaan van Beira naar de Zambesi-rivier, die zal aansluiten aan de

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

INTERNATIONALE COMMERCIEELE BANK,

's-GRAVENHAGE, Alexanderstraat 23.

KAPITAAL . . . . . Fl. 5.000.000.—

Telefoon: H 7602. Telegram-adres: ACEBANK.

BEHANDELING VAN ALLE BANKZAKEN.

HET ASSURANTIEHUIS— KEIZERSGRACHT 213 —
TELEF. N. 9569, 1498 en Centr. 52 en 2145**AMSTERDAM**

Combinatie van Nederlandsche Verzekering Maatschappijen. - Kapitaal f 10.000.000.-

VERZEKERING tegen TRANSPORT-, BRAND- en INBRAAKSCHADEN

Directie: F. A. SOREL.

Nyassa-spoorlijn. Zij zal worden aangelegd door een Engelsche maatschappij, met garantie van het Britsche protectoraat van Nyassa, en in totaal 270 K.M. lang worden.

Jamaica en Guyana blijven Engelsch.

De gedachte, die in ons land bij de oprichters van den Bond van belastingbetalers opgekomen is, om onze West te verkoopen, teneinde de Nederlandsche schuld te delgen, is ook in 't brein van een Engelschman opgekomen. Lord Rodhermere heeft 't voorstel gedaan om Jamaica en Britsch Guyana aan Noord-Amerika af te staan om Groot-Brittannië uit zijn oorlogsschuld te helpen.

In de koloniën heeft men zich zoo ongerust gemaakt, dat afgevaardigden ervan zich tot den minister van Koloniën gewend hebben, welke hun ten stelligste heeft verzekerd dat de regering er niet over denkt deze koloniën aan eenige vreemde mogendheid af te staan.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.**De Indische Gids.**

De Nov.-afl. opent met het eerste gedeelte eener beschouwing van den hr. R. D. Verbeek, over „Toepassing en wijzigingen van de Indische mijnwet”; schr. is het eens noch met de wet zelve, noch met de daarin aangebrachte wijzigingen. — De hr. E. L. K. Schmülling schrijft een artikel: „De oppervlakte van Java en Madoera ontdeed volgens den begroeiings- en den rechtstoestand harer gronden”; het is een doorwrochte studie met veel cijfermateriaal, welke uit den aard der zaak voor niet-ingewijden minder gemakkelijk is te volgen; althans grondige bestudeering vereischt. — De artikelenreeks van wijlen den heer M. Geuns: „Het Oosten in vogelvlucht, van Boeddha tot de Groot-Mogols”, wordt in deze afl. beëindigd. Door den dood van den schrijver is deze leerrijke, vlot geschreven verhandeling onderbroken; aan het slot staat dan ook „caetera desunt”, de rest ontbreekt. — De hr. S. Kalf protesteert onder het opschrift: „Koloniaal opruiming” tegen de telkens opkomende stemmen, welke een gedeeltelijke overdracht onder koloniën bepleiten.

Schr. eindigt: Niet naar inkrimping moet worden gestreefd, maar naar uitbreiding niet van landbezit, doch van de intensieve ontwikkeling der Nederlandsche koloniën, opdat ze die welvaart aanbrengen, voor de inheemsche bevolking in de eerste, voor den staat in de tweede plaats, welke tot delging der staatsschulden veel kan bijdragen. — Onder het opschrift „De heilige gong”, levert Mr. C. W. Wormser een bijdrage, welke een idee geeft van het nog steeds bij de Javanen heersche bijgeloof. — Overigens bevat deze afl. de gewone maandelijksche rubrieken Varia. — Revue van brochures enz. — Koloniaal literatuur. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Pest en pestbestrijding.

Als mededeeling No. XII (Afd. Tropische Hygiëne No. 7) van het Kol. Instituut te Amsterdam, is verschenen (bij J. H. de Bussy aldaar), een geïllustreerd boekwerk over: „Pest en pestbestrijding”. De schr., F. H. van Loon, die als arts werkzaam was bij de pestbestrijding op Java, meende dat er — naast de bestaande streng wetenschappelijke lectuur — behoefte is aan een geschrift, hetwelk op bevattelijke wijze dit onderwerp behandelt, zoodat niet alleen de geneesheer, maar ook zij die veel met den inlander in aanraking komen, zooals bestuursambtenaren en planters, het met vrucht zullen kunnen raadplegen. De hr. v. L. behandelt in het eerste deel de kliniek der pestziekte, in het tweede de bestrijdingswijzen.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud der November-afl.: De Garoetzaak in den Volksraad. — De ontvoogding van Indië (naar aanleiding eener lezing van Prof. Mr. J. van Vollenhoven in het Ind. Genootschap). — Koloniaal Onderwijs Congres (overzicht). — „Veel jaren geleden” (ervaringen uit het ambtenarsleven van den hr. L. M. F. Plate). — De artikelen 154, 156 en 160 van het Ned. Indisch Wetboek van Strafrecht (slot), door A. M. van der Elst. — Indië en het Oranjehuis, door S. Kalf (schr. brengt bezoeken van vroegere Oranje's aan Indië in herinnering; in welk verband laat zich begrijpen). — Kroniek, door Tertius, (De Koningin blijft hier. — De nieuwe Minister van Koloniën). — Koloniaal literatuur. — Industrialisatie van Ned.-Indië (overzicht voordracht G. L. Gouwerijck Jr.). — Vreemde koloniën, door D. G. Stibbe. — Pers-overzicht (A. Inlandsche pers. B. Chineesche pers), door C. v. d. V. — Bibliographie, door C. v. d. V.

Assurantie-Maatschappij „DE IJSEL”
Deventer.

Goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten. 113

... BRAND-, TRANSPORT-, ZIEKTE- ...
EN ONGEVALLEN-VERZEKERINGEN**Over vorstelijk eigendomsrecht.**

Naar aanleiding der in de jongste afl. van het Tijdschrift Bat. Gen. verschenen opstellen van P. de Roo de la Faille, over het grondrecht onder Javaansch vorstenbestuur en van Dr. B. Schrieke, over de theorie van het z.g.n. vorstelijk eigendomsrecht, heeft laatstgenoemde dit onderwerp nogmaals onder de oogen gezien in „Indische Stemmen” van 4 Oct. j.l. (ook in brochurevorm verschenen); in hoofdzaak bevat dit stuk een bestrijding der opvattingen van den hr. R. d. I. F.

Algemeen Landbouw-Weekblad voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van No. 14: Iets over plantenziekten en hare bestrijding (wordt vervolgd). — Enkele opmerkingen over plukken, snoeien en nog wat. — Groententeelt. Peulvruchten (Papilionaceae), door J. J. Ockse. — Een en ander over surogaatvezels (vervolgd). — De jaren 1917 tot en met 1919 en de helopeltis op Tjipongpok, door Van Warmeloo. — De waarde van een goede grondbewerking. — Exploitatie van waterkrachten op Java. Enz.

Weekblad voor Indië.

In No. 25 (Medische kroniek), het vervolg van „De infectie-gevaaren van Indië. — Verder o.m. een aan „De Beweging” ontleend artikeltje „Wij hebben hem terug”, d.w.z. R. M. Surya Ningrat (met diens door Chr. Lebeau geteekend portret).

Indologenblad.

No. 4 bevat een interview met Prof. Knappert naar aanleiding van zijn Indische reis. — Voorts het overzicht eener voordracht van Dr. E. Moresco over het rasenvraagstuk.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 33: Boschnegers (in Suriname), door J. d. J. (vervolgd). — De Philippijnen onder Amerikaans bestuur (ten deele dagboekjournaal), door J. van Haften. — Overzicht van Zuid-Sumatra, door G. F. de Bruyn Kops (besproken), door L. — De poesaka. Een verhaal uit het Batoersche, door H. W. Bredée (vervolgd).

Handelsberichten.

Naar aanleiding van een in de Indische bladen voorkomend bericht, waarbij de aandacht wordt gevestigd op de cultuur-mogelijkheden van het eiland Boeroe (o.a. klappers en rubber) doet No. 661 van „Handelsberichten” enkele aanvullende mededeelingen over genoemd eiland. — Verder vindt men in hetzelfde Nr. gegevens over de geogste uitgestrektheden van aardappelen, indigo en groenten op Java en Madoera, gedurende 1918; economische opgaven over April van Celebes, Sumatra's Westkust en Amboina, enz.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootsch.

Dr. H. A. Brouwer deelt in de Nov.-afl. de resultaten mede zijner geologische onderzoekingen in Oost-Ceram in het jaar 1915. — De hr. J. van Roon bespreekt het jaarverslag van den topografischen dienst in Ned.-Indië over 1916. — Verder korte stukjes, getiteld: Wetenschappelijke expeditie naar Nieuw-Guinea. — Dr. Rutten's Ceram-onderzoek. — Natuurmonumenten in Nederland en in Indië.

In- en Uitvoer.

In het Nr. van 12 dezer vindt men een artikel over de productie enz. van ricinusolie (bij ons meer algemeen bekend onder den naam van wonderolie), welke in den laatsten tijd buitengewoon sterk in beteekenis heeft gewonnen en wel door haar aanwending als smeermiddel voor snelloopende motoren (vliegtuigen e.d.), voor welk doeleinde niet minder dan 75 pCt. van de totale productie benodigd is.

Economisch-Statistische Berichten.

Mr. J. W. Ramaer schrijft in het 12 Nov.-Nr. een artikel waarin hij de onbillijkheid tracht aan te toonen van de in uitzicht gestelde nieuwe en zeer zware belastingen op Javasuiker. Men vindt ze onder Nos. 16 en 21 der wet op de middelen in Ned.-Indië; de suiker zal hebben zij te dragen in een nieuw te heffen uitvoerrecht op diverse producten en er zal een tijdelijke suikerbelasting worden geheven. Speciaal deze heffing onderwerpt schr. aan critiek; ze wordt voor het jaar 1920 op niet minder dan f 9½ miljoen geraamd.

Levensbericht van C. M. Pleyte Wzn.

Als overdrak uit de Levensberichten van de Maatschappij der Ned. Letterkunde te Leiden, jaarg. 1918-19, is verschenen eene levensbeschrijving van den hr. C. M. Pleyte Wzn. (geb. 24 Juni 1863 te Leiden, overl. 22 Juli 1917 te Soekaboemi). De schr., Prof. Dr. N. J. Krom, brengt in van groote pietet getuigende woorden, hulde aan de nagedachtenis van den man, aan wien het

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGEAmpenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong,
Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore,
Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden. 196

Kapitaal f 35.000.000.- Reserven f 18.800.000.-

**NEDERLANDSCHE
HANDEL = MAATSCHAPPIJ**Gestort Kapitaal . . . . . f 80.000.000.-
Statutaire Reserve . . . . . - 14.590.545.-
Buitengewone Reserve . . . . . - 17.000.000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië: 126

Batavia, Soerabaya, Samarang, Medan en andere
voornamste plaatsen.Vestigingen in de Straits-Settlements, Britsch-Indië en China:
Singapore, Penang, Rangoon, Hongkong en Shanghai.In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Trans-
ferthen. — Incasseeringen en Financieringen. — Schrifte-
lijke of Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven. —
Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van
Effecten en alle andere Bankzaken.**Algemeen Assurantie-kantoor DE BAS**

Fluweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon H. 4659

Bezorgt U elke gewenschte verzekering
op de billijkste conditiën. 226**Bank-Associatie**

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN. 107

Kapitaal en Reserves f 11.500.000.-. Twintig Kantoren

E. DUNLOP & Co.
Heerengracht 442 Amsterdammet Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang,
Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan. 207Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken,
provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd,
likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren,
mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas,
melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken,
bicuits, zeep, parfumeriën, eau de cologne, patent-medicijnen.

f 23.000.000.-

Omdat de

Z. H. V.

Weteringkade 41

's-Gravenhage

geen enkel beperkende bepaling
in haar voorwaarden heeft kon
zij reeds zulk een belangrijk be-
drag aan collectieve verzekering

tegen ziekte afsluiten. 55

De Algem. Spaarverzekering
 Anna van Saxonplein 3
 's-Gravenhage
 Oppericht 1907

COÖPERATIEF SPAARSYSTEEM

In 1918 alléén, ingeschreven voor bijna Twee Miljoen Gulden 199

Vraagt gratis Brochure!

NED.-IND. ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ
 OPPERICHT IN 1857.

KAPITAAL (geheel geplaatst en volgestort) f 25.000.000.—
 RESERVE. f 5.600.000.—

Hoofdkantoor: BATAVIA.

AGENTSCHAPPEN te: Soerabaia, Soerabaia-Simpang, Semarang, Weltevreden, Padang, Bandoeng, Cheribon, Macassar, Djokdja, Medan, Tegal.

AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE
 Keizersgracht 573/5 Prins Hendrikplein 14

**BANKZAKEN IN HET ALGEMEEN
 UITVOERING VAN EFFECTENORDERS**

RENTE VOOR DEPOSITO's

m. 1 dag opzegg. . 2 pCt	gedur. 3 mndn vast 3 pCt
m. 10 dagen " . 2 1/4 "	gedur. 1 jaar vast . 4 "
gedur. 1 mnd vast 2 1/2 "	

226

GENEESKUNDIG ONDERZOEK
 vóór het

HUWELIJK

Voorstanders hiervan, op het punt van trouwen, kunnen op kiesche wijze hun doel bereiken door als bruidsgeschenk aan te bieden een polis der

NILLMIJ ...van... 1859

Jaarpremie voor f 5000.- uit te keeren op 65 jaar, of eerder bij overlijden, voor 'n 25-jarige f 93.70

's GRAVENHAGE, Veenestr. 1, Tel. H 1389
 AMSTERDAM, Keizersgr. 508. Tel. N 9993
 UTRECHT, Minrebroederstr. 22. Tel. 2352

Th. A. A. SIMONIS,
 GROENMARKT 34, over de Prinssestraat.
 TELEFOON 2535. DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Adverteeren doet verkoopen.

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING
 OPPERICHT 1873.
 Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.
 Verhuurt loketten in hare Brand- en Inbraakvrije bewaarkluis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW
 W. RIJKSEN GZS. 211

leven niet heeft gegeven wat hij er van had gehoopt en wat anderen van iemand met zijn groote gaven verwacht hadden. Pleyte's werkzaamheden bewogen zich op taalkundig, ontheidkundig en vooral ook op ethnographisch gebied, getuige de lange lijst zijner publicaties door Dr. Krom aan het slot der necrologie medegedeeld.

Orgaan der Ned. Ind. Officiersvereeniging.
 Voornaamste inhoud der Oct. afl.: In Memoriam Carel Marie Adriaan Stoutjesdijk (geb. Pekalongan 28 Sept. 1888, overl. Weltevreden 1 Oct. 1919). — Het verslag der bezoldigingscommissie. — Van Australië en Amerika naar Nederland. Reisindrukken van een Infanterie-kapitein. — Achter het front, door Intendant. — Hoofdbestuursbeleid, door A. van Pelt.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.
 Een extra-Nr. van Dl. XII wordt geheel ingenomen door den tekst eener belangrijke voordracht van den houtvester J. van Schouwenberg over het boschwezen en de grondpolitiek in de Buitenbezittingen.

Ten besluite nog eenige titels.
 Een en ander over de cultuur van aloë op Curaçao (Pharmaceutisch Weekblad van 8 Nov. '19).
 Java's foreign export trade in 1918 (vervolg) (The Dutch East Indian Archipelago, Vol. II, No. 23).
 Levensbeschrijving van Dr. A. J. Ultée (Tropical Life, July 1919).

The application of anthropological methods to tribal development in New Guinea, by E. W. P. Chinnery (Journal of the Anthropological Institute, Jan.—June 1919).

Een tropisch ziele-beeld (De grond van het religieus naturalisme), door Trophicus (vervolg). (Ceres, 1 Nov. 1919).

Het bergklimaat van Java, door Dr. C. Baak (Natuurkundig Tijdschr. v. Ned.-Indië, 1919, afl. D)

Die Geologie von Mittel Celebes nach den neueren Forschungen E. S. Abendanons und anderer. (Geologische Rundschau, 1919, Heft 1—3).

Mededeelingen van zendeling Eigenbrod. Oproer op het eiland Samosir. (Berichten uit de Zendingwereld, 15 Nov. 1919).

Verslag omtrent het beheer en den toestand van het Landsopvoedingsgesticht te Semarang gedurende het jaar 1918.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Jaarverslagen van den landbouwvoorlichtingsdienst over 1917 en 1918. (Batavia, 1919).

Jaarverslag van de winning, het vervoer en den verkoop van Banka-tin over het exploitatiejaar 1916. (Batavia, Landsdrukkerij, 1918).

Koloniale postspaarbank in Suriname. Verslag over het jaar 1918. (Paramaribo, J. Oh. Wekker 1919).

De economische toestand van Suriname op 31 Dec. 1918. (Paramaribo, H. van Ommeren).

Mededeelingen.

Van de Commissie tot het afnemen van het Klein-Notaris-examen:
 Klein-notarisexamen.

De bij het Koninklijk besluit van 12 Februari 1913 no. 130 (Staatsblad no. 54) ingestelde commissie voor het afnemen hier te lande van het zoogenaamd klein-notarisexamen, bedoeld in de artt. 16g tot 16n van het Reglement op het Notarisambt in Nederlandsch-Indië, maakt, ingevolge art. II van genoemd besluit, bekend, dat in de maand December 1919, op nader te bepalen dagen, aan de met verlof hier te lande vertoevende ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van bovenbedoeld examen, waarvoor een bedrag van f 30.— verschuldigd zal zijn.

Zij die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich vóór 27 November a.s., met opgave van hun adres, schriftelijk aanmelden bij den secretaris der commissie (mr. P. L. A. Collard, Boschlaan 16, Zeist), onder overlegging van eene quitantie van storting bij een der Rijksbetaalmeesters.

's-Gravenhage, 11 November 1919.
 Namens de Commissie,
 De Voorzitter,
 Mr. J. J. HAGEN.

Firma Gez. DE GRIJS
 BOTERMARKT 24 - LEIDEN - TELEF. 1322

Specialiteit in
 Uitzetten en Luiersmanden

Handel- en Cultuur-Maatschappij
 Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 214
 Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's. Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Van den Christelijken Volksbond:
 Zuid Oost Buitensingel 179.

Vriendelijke uitnodiging tot de CURSUSVERGADERING op Maandag 24 November 1919, des avonds om acht uur.

Spreker: Dr. J. W. Gunning, Zendingdirecteur, Oegstgeest. — Onderwerp: „Wat is voor onze Koloniën het best, Christelijke Zending of Neutrale beschaving?“

Enkele mannen van gezag en ervaring zullen ook hunne meening uiteenzetten, zoodat hier het pro en het contra gehoord wordt.

Het Bestuur.
 Van het Hoofdbestuur:
 Studie-Commissie.

VERGADERING op Zaterdag 29 November 1919, om 2 uur n.m., in het Gebouw van „Oost en West“, Heulstraat 17.

De wd. Secretaris,
 A. J. GOOSZEN.

Concept-Notulen van de Hoofdbestuursvergadering van Maandag 10 November 1919.

Aanwezig de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter; R. Zuyderhoff, ondervoorzitter; H. J. A. Raedt van Oldenbarneveldt ('s-Gravenhage), Mevr. M. ten Bosch-Boscher ('s-Gravenhage), J. P. T. J. Brondgeest (Haarlem), Mevr. Douair, Jhr. C. Cliford Kock van Breugel-Roelofs (Breda), J. A. van Hamel (Leiden), F. E. Luitjes (Nijmegen), Mej. J. van der Schuyt (Utrecht), H. F. Tillema (Groningen), Dr. H. H. Zeijlstra (Deventer) en A. J. Gooszen, wd. secretaris.

Afwezig met kennisgeving, de leden H. J. M. Baumann (Arnhem), J. H. Calmeijer (Apeldoorn), Mr. Dr. C. F. Schoch (Amsterdam) en C. de Vries (Amsterdam); zonder kennisgeving H. J. Hoekstra (Studenten-Afd.).

De Voorzitter opent om 2 uur n.m. de vergadering met een woord van welkom tot de aanwezigen, in het bijzonder tot den heer Van Hamel en Mej. van der Schuyt, die als nieuwe leden van het Hoofdbestuur voor het eerst de vergadering bijwonen.

Door omstandigheden o.m. in verband met de werkzaamheden, voortvloeiende uit de besluiten in de Buitengewone Algemeene Vergadering te Utrecht, moest worden afgeweken van het bepaalde in art. 7 van het Huishoudelijk Reglement, dat deze vergadering in October moest zijn gehouden, welke afwijking door de vergadering wordt goedgekeurd.

De Voorzitter deelt mede, dat de secretaris, de heer E. F. Grooss, ontslag heeft gevraagd, nadat hij buiten de vereniging een beter gesalarieerde betrekking had gevonden. Het spijt hem den heer Grooss te hebben moeten verliezen. Deze heeft der vereniging vele goede diensten bewezen en was vol ijver en belangstelling. Hij vraagt de goedkeuring der vergadering, om den heer Grooss ook namens haar daarvoor dank te betuigen.

Om in de vacature te voorzien heeft het Dagelijksch Bestuur ingevolge artikel 11 der Statuten in de vervulling dadelijk tijdelijk voorzien, door het benoemen van den heer A. J. Gooszen, tot waarnemend secretaris-penningmeester. Hij vraagt hierop de goedkeuring van het Hoofdbestuur. De heer Gooszen heeft zich reeds doen kennen als een ijverig werker met veel belangstelling voor Oost en West.

I. Notulen.

Overgaande tot de agenda, vraagt de Voorzitter of een der aanwezigen iets heeft op te merken naar aanleiding van de notulen van de vorige, op 26 April j.l. gehouden, vergadering, welke werden bekend gemaakt in het Koloniaal Weekblad van 29 Mei d.a.v., no. 22. Zulks niet het geval zijnde, worden deze goedgekeurd en gearresteerd.

II. Ingekomen stukken.
 1e. De wd. Secretaris deelt mede, dat de heer Prof. Dr. J. Boeke, wegens drukke werkzaamheden, welke Z. H. Gel. beletten nuttig werk voor de Commissie te verrichten en hare vergaderingen geregeld bij te wonen, het verzoek had gedaan om van het lidmaatschap der West-Indische Commissie te worden ontslagen. Door die Commissie werd Prof. Boeke warmen dank betuigd, voor de bereidwilligheid bij de oprichting en de aanvankelijke werkzaamheden betoond.

MEUBELEN
 Artistieke ontwerpen
 J. P. STRIJOS
 (Leeraar school voor Kunstnijverheid) 98

BEGROTINGS-
 ZONDER VERBINDING N. KUIPER
 Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOOH
 GROENMARKT 27
 TELEPHOON No. 2512

Hofleveranciers.

□ □ DROGERIEN □ □ CHEMICALIËN □ □
 □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
 □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

Het ontslag van Prof. Boeke wordt door het Hoofdbestuur aanvaard.

2e. Brieven van de Gouverneurs van Suriname en Curaçao, als antwoord op een schrijven van de Commissie voor West-Indië, aandringende op betere vertegenwoordiging van West-Indië op de a.s. Jaarbeurs te Utrecht.

De Voorzitter meent, dat intusschen te veel tijd verstreken is, om vanwege de Vereeniging voor de Jaarbeurs van 1920 nog bijzondere stappen te doen, maar wil overwegen wat haar nog te doen staat.

De heer Brondgeest had gewenscht, dat vanwege de Vereeniging ook een schrijven aan den Gouverneur-Generaal van Ned. Oost-Indië ware gericht.

3o. Eene vraag van de afdeling Deventer, omtrent de werkwijze van de Informatie-bureaux der afdelingen. De Voorz. zegt, dat daarvoor nog geen bepaalde regels zijn vastgesteld, en dat ook moeilijk schijnt. Staat men voor vragen, die plaatselijk niet dadelijk te beantwoorden zijn, dan kan men zich wenden tot het Informatie-bureau van het Dagelijksch Bestuur, dat hoopt in de toekomst van meer volledige gegevens voorzien te zijn, wanneer het plannen van de Propaganda-commissie meer uitwerking hebben verkregen.

De heer Gerdes Oosterbeek zou wenschen, dat dat overleg telefonisch kon plaats hebben. De wnd. Secretaris wijst op de rubriek „Vragen en Antwoorden” in het weekblad „Indië”, waaruit veel valt te putten, terwijl ook het Koloniaal Weekblad in de mededeelingen van het Informatie-bureau tal van gegevens verstrekt.

III. *Besprekingen in verband met de voorstellen van de Propaganda-Commissie.*

De Voorzitter deelt mede, dat naar aanleiding van het in de Buitengewone Algemeene Vergadering besprokene het Dagelijksch Bestuur heeft vergaderd met de Propaganda- en de Redactie-commissie. Wat de Propaganda-Commissie wil is schoon, doch voor de uitvoering ontbreken ons de middelen. Wij werden het eens over het volgende schema:

Uit de Vereeniging „Oost en West” wordt eene Commissie gevormd, wier taak zal zijn propaganda te maken voor de Vereeniging en haar streven.

Zij zal haar doel trachten te bereiken door:

1o. de toetreding tot het lidmaatschap aan te moedigen met de hulp — zoo noodig en mogelijk — van een bezoldigd propagandist;

2o. de Redactie-Commissie van het „Koloniaal Weekblad” bij te staan bij de uitgifte en samenstelling van dat orgaan;

3o. het bevorderen van lezingen, filmvertooningen en dergelijke ter opwekking van de belangstelling in de koloniën, daar waar afdelingen zijn, in samenwerking met de besturen der afdelingen;

4o. het houden of steunen van koloniale tentoonstellingen, medewerking aan jaarbeuren, in samenwerking met de Commissie tot bevordering der Nederlandsche Oost- en West-Indische nijverheid, kunstnijverheid en huislijf, in overleg met het Hoofdbestuur.

Voor de bestrijding van de uitgaven, verbonden aan de werkzaamheden van de Commissie, zal zij zich verstaan met het Hoofdbestuur.

De Voorzitter der Commissie maakt deel uit van het Hoofdbestuur. Het Secretariaat van de Propaganda-Commissie wordt waargenomen door den Secretaris van het Hoofdbestuur. Het Dagelijksch Bestuur worde het Centraal Bureau, waar ook alle gegevens verzameld worden voor informatie op alle gebieden.

In beginsel werd het aangenomen en worden als leden der Propaganda-Commissie voorgesteld de heeren J. P. T. Brondgeest, Voorzitter, A. J. Gooszen, wd. Secretaris-Penningmeester, Mr. H. J. Boelen, Ed. Cuyppers, S. van Lier Ezn., L. D. Petit Jr., Z. G. P. Marcella en Dr. H. H. Zeylstra, leden, die allen, behalve Dr. Zeylstra, hunne benoeming hebben aanvaard.

Dr. Zeylstra is wel genegen deel der Commissie uit te maken, doch maakt bezwaar tegen de redactie van punt 3, dat onnoodig of overbodig schijnt, tenzij de Propaganda-Commissie in de plaats wil treden van het Centraal Comité voor Indische leergangen en lezingen. De heer Brondgeest zegt, dat de bedoelde samenkomsten het geheele land door gehouden moeten worden, met het doel afdelingen te vormen. Waarom kunnen „Oost en West” en het Centraal Comité niet samengaan, wat toch de bedoeling is? Dr. Zeylstra licht toe, dat buiten de plaatsen waar afdelingen van „Oost en West” gevestigd zijn, het Comité werkt en dat dit beginsel gehandhaafd behoort te blijven. Het Comité werkt goed. De heer Gerdes Oosterbeek merkt op, dat het Comité een zeer exclusief standpunt inneemt, zooals hem is gebleken, toen ter besparing van kosten Apeldoorn eene advertentie enkel namens „Oost en

F. C. DE BRUYN
 Magazijn van Comestibles en Fijne Meeschwaren
 LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
 ARTIKELEN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuisbezorgd.

Vraagt Prijscourant. Neemt Proef.
 TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

West” had gesteld betreffende een leergang van het comité in samenwerking met de afdeling. Dr. Zeylstra verklaart, dat op lezingen van het comité ook propaganda voor „Oost en West” gemaakt kan worden, stelt voorts de vraag of de afdelingen het goed zullen vinden als de Propaganda-commissie zich op haar terrein begeeft?

Mevrouw Clifford zegt, dat er in de eerste plaats geld moet zijn, omdat de toegang tot filmavonden en lezingen vrij en kosteloos moet zijn. De Voorzitter belooft, de redactie van punt 3 nader te overwegen om aan de bezwaren van Dr. Zeylstra tegemoet te komen.

Dr. Zeylstra houdt in afwachting de aanvaarding zijner benoeming tot lid der Propaganda-Commissie in beraad. Na verdere bespreking neemt hij voorwaardelijk de benoeming aan, doch vestigt de aandacht er op, alleen 's Woensdags en 's Zaterdag beschikbaar te zijn. Hierna wordt de Propaganda-Commissie als ingesteld beschouwd.

IV. *Wijziging van Artikel 5 der Statuten.*

De Voorzitter deelt mede, dat het contract door den uitgever van het „Koloniaal Weekblad” is opgezegd dat nu jaarlijks / 13.000 zal kosten, tegen / 6500 in 1914. O.a. in verband hiermede moet de contributie verhoogd worden. / 2.50 contributie is op zich zelve voor eene vereeniging als „Oost en West” reeds te weinig. Het is wenschelijk geen nieuwe leden met eene contributie van minder dan / 5.— meer aan te nemen. Dit ware der afdelingen in overweging te geven.

Voorgesteld wordt, artikel 5 der Statuten als volgt te wijzigen:

De 1e alinea te doen luiden:

„De Vereeniging bestaat uit: eere-leden, leden-begunstigers en leden.”

De woorden: „die alle dezelfde rechten hebben”, te doen vervallen.

De 3e alinea te doen luiden: „Leden-begunstigers zijn zij, die uit sympathie met het streven der vereeniging zich verbinden ten minste / 1.— 's jaars ter versterking van de kas bij te dragen.”

De 4e alinea, te lezen als volgt:

„Leden zijn zij, die eene jaarlijksche contributie van ten minste / 5.— betalen, met dien verstande, dat zij, die thans minder betalen, tot geen hogere contributie verplicht zijn”.

In de 6e alinea de woorden: „ontvangen kosteloos, zoo het verschijnt, het orgaan der vereeniging” te doen vervallen.

Na de 7e alinea eene nieuwe 8e alinea in te lassen, luidende:

„Leden, die eene contributie betalen van / 5.— of meer ontvangen bovendien kosteloos, zoo het verschijnt, het orgaan der Vereeniging.”

De heer Brondgeest vindt / 1.— te laag voor leden-begunstigers, dit moet zijn ten minste / 2.50. De heer Tillema voert aan, dat / 2.50 te veel zou zijn, ten minste in het Noorden van ons land, waar zoo weinig belangstelling voor Indië bestaat. Ook de heer van Hamel is voor ten minste / 1.—, veel kleine bedragen helpen ook. De heer Brondgeest voert aan, dat men voor zoo'n bedrag niets kan doen en ook leden-begunstigers willen waar voor hun geld. De heer Tillema is van meening, dat ieder het orgaan moet ontvangen, zelfs al leest men het niet, het herinnert telkenmale aan het bestaan der Vereeniging. Na nog eenig debat wordt tot stemming overgegaan en de voorgestelde wijziging van de 3e alinea aangenomen.

Wordt besproken het niet ontvangen van het orgaan wanneer men niet / 5.— of meer contributie betaalt. Na eenig debat wordt aangenomen, dat nieuwe leden ten minste / 5.— contributie zullen hebben te betalen en het orgaan ontvangen, terwijl als overgangsmaatregel de oude leden, ook met minder contributie, het zullen blijven ontvangen, dus in hunne oude rechten blijven gehandhaafd. Aangespoord moet er worden tot vrijwillige contributieverhoging door de tegenwoordige leden, waartoe ter vergadering het voorbeeld wordt gegeven, terwijl mevrouw Douair, Clifford-Koecq van Breugel en de heer Tillema ieder eene gift van / 50.— schonken.

V. *Wijziging van artikel 13 der Statuten.*

De Voorzitter licht toe, dat bij de tegenwoordige contributieverdeeling het Hoofdbestuur over te weinig middelen beschikt om aan de vele eischen of wenschen naar behooren gevolg te geven.

Artikel 13 ware te wijzigen als volgt:

In de 1e alinea 40 pCt. te vervangen door 60 pCt.; het slot der zinsnede te doen luiden: behoudens dat aan elke afdeling als minimum verzekerd blijve het volgens de vroegere bepaling haar op ultimo December 1919 toekomende, zoolang het getal leden der afdeling niet daalt beneden het op gemelden datum bestaand getal leden der afdeling. Bij daling beneden dat getal wordt

M. VISSER,
 voorh. A. J. RODBARD.
 Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.
 Fabrik en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
 REPARATIE-INRICHTING.

Inrichting voor Complete Meubilering
 N.V. „L. P. SMULDERS' MEUBELFABRIEK”
 Tolbrugstraat II - BRÉDA - Tel. Interc. 235.

Behangerij, Stoffeenderij
 ..... Matrassen .....

TALLEN-STUDIE
 uitstekende gelegenheid voor onderwijzers e.a. die niet mondeling les kunnen krijgen.

Cursussen voor eerstbeginnenden en meer-gevorderden;
 en REPETITIE-cursussen voor de akten FRANSCH-, DUITSCH-, ENGELSCH-L. O.;
 voor de M. O. A. akten FRANSCH, DUITSCH, ENGELSCH.
 Spaansch, Maleisch, Handelscorrespondentie.

Degelijke en volledige opleiding. — Vraagt proefnummers en prosp. Ver. voor Corr. Onderwijs, Koninginneweg 177; Amsterdam.

N.V. Autogarage „CITO”
 Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290

Luxe Verhuur-Auto's

BUNSCHOTEN & DE GOOIJER
 HOFLEVERANCIERS
 Oudegracht 118 w.z. · UTRECHT · Tel. Interc. 174

ORIGINEELE
 ENGELSHE
 STOFFEN

KLEEDERMAKERIJ.
 Indische
 Uitrustingen.
 Bereizen geheel Nederland.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

De Indische Rijsttafel.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND
 DOOR
FRANÇOIS BLOM,
 Schrijver van „De Moderne Kookkunst”
 3DE DRUK.
 Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

CRÉATIONS EXCLUSIVES
 Broderies hautes nouveautés pour Robes, Manteaux
 THÉÂTRE, BAL.
E. H. MERTENS-STRIVALS
 DESSINATEUR - BRODEUR
 55 Wagenstraat vis à vis Scala, LA HAYE.
 Ateliers spéciaux pour boutons sur tissus, découpages points
 clairs et plissés.
 LIVRAISON EN UNE HEURE!

Naar Indië.

Over twee weken **beschikbaar** voor terugreis naar Indië (lieft Deli) een **nette Javaansche Huisjongen**, gewend om met kinderen om te gaan.

Inlichtingen verstrekt J. OBERMAN, Contr. B. B., Oegstgeest.

Leergangen
op elk gebied
van
Wetenschap

WORDT LID
Steunt met
uwe bijdrage

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

Olympia Theater

Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521

Passage-Bioscope

Telefoon H. 3731

*Elken Vrijdag nieuw
afwisselend programma*

*Olympia Theater door-
loopende voorstelling,
aanvang acht uur.*

*Plaatsbespreking kan
per telefoon geschieden.*

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

het aandeel der afdeeling in de contributie naar evenredigheid verminderd.

De 2e alinea moet, als verouderd, vervallen. De 3e alinea te doen luiden: Onder vorenstaande bepalingen zijn niet begrepen, giften in eens. schenkingen, legaten, erfstellingen en dergelijke. Deze bijdragen worden, wanneer daaraan door den gever of schenker geen andere bijzondere voorwaarden verbonden zijn, aan het Hoofdbestuur afgedragen.

De 4e alinea kome naar aanleiding van het vorenstaande te vervallen.

Enige leden vragen toelichting. De Voorzitter zegt, dat de bedoeling is: de bestaande afdeelingen niet onder de nieuwe bepalingen te doen lijden en daarom de inkomsten van de afdeelingen onder ultimo December 1919 als minima vast te leggen, wanneer het aantal leden niet afneemt, anders evenredige daling. Neemt het aantal leden van de afdeeling toe, dan heeft deze van de nieuwe contributie ook 40 percent, zoodat zij belang blijft houden bij de toeneming van het aantal harer leden.

De heer Brondgeest stelt voor reeds dadelijk, zonder voorbehoud, ook van de contributies voor 1919, 60 pCt. aan het Hoofdbestuur af te dragen. Na nog eenig debat wordt tot stemming overgegaan en de voorgestelde wijziging van artikel 13 aangenomen.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter de vergadering met een woord van dank aan de leden voor de betoonde belangstelling, aan mevr. Clifford en den heer Tillema voor hunne milde giften en aan mevr. ten Bosch voor de sulle ontvangst van het Hoofdbestuur.

De wd. Secretaris,
A. J. GOOSZEN.

Nieuwe leden, contributie-verhoogen en bijdragen.

Bijdragen:

Mevrouw Douair, Jhr. W. C. Clifford Kock van Breugel-Roelofs, Teteringen ..... / 50.-
H. F. Tillema, Groningen ..... ,, 50.-

Nieuwe Leden:

J. van Dongen, Directeur Oliefabriek, Blitar .. / 25.-
Th. J. G. van Everdingen, Den Haag ..... ,, 10.-
P. S. G. Gerlings, Den Haag ..... ,, 7.50
J. Nieuhuis, Vredeoord, Bloemendaal ..... ,, 5.-
H. van der Mooren, te luit. N. I. L., Kampen ..... ,, 5.-
H. van Hogerzijl, Amsterdam ..... ,, 5.-
J. van Swieten, Den Haag ..... ,, 5.-
R. B. Beeuwkes, Voorburg ..... ,, 5.-
Ir. D. van Geuns, Den Haag ..... ,, 5.-
Mr. A. L. Scholtens, Den Haag ..... ,, 5.-
R. A. Baron van Hardenbroek van Lockhorst, Den Haag ..... ,, 5.-
A. S. Franssen v. d. Putte, Den Haag ..... ,, 5.-
J. H. Poelman, Den Haag ..... ,, 5.-
P. Richter, Den Haag ..... ,, 5.-
R. W. J. Schill, Scheveningen ..... ,, 5.-
C. Tirion, Den Haag ..... ,, 5.-
G. Veth, Scheveningen ..... ,, 5.-
J. Boerlage, Lendslinterstrasse 1, Berlin ..... ,, 5.-
Mevr. B. E. Seijn-Evenwel, Breda ..... ,, 5.-
C. van Roggen, Curaçao ..... ,, 5.-
Dr. C. J. Vinkesteyn, Den Haag ..... ,, 5.-
J. F. den Ouden, Den Haag ..... ,, 5.-
G. L. Holland, Den Haag ..... ,, 2.50
J. van der Zwaal, Leiden, S.A. ..... ,, 2.50
G. J. van Deursen, Den Haag ..... ,, 2.50
C. H. Hoedt, Den Haag ..... ,, 2.50
R. M. van Mourik, Den Haag ..... ,, 2.50
Mevr. W. F. G. Veldhuijzen, Ginneken ..... ,, 2.50
W. A. G. Perks, Leiden S. A. ..... ,, 2.50
Wittop Konin Overveen ..... ,, 2.50
Prof. Wefers Bettink, Utrecht ..... ,, 2.50
Soebono, Haarlem ..... ,, 2.50
F. A. Enklaar van Guericke, Den Haag ..... ,, 2.50
H. F. Roll, Den Haag ..... ,, 2.50
S. van Deventer, Den Haag ..... ,, 2.50
C. L. Levoir, Den Haag ..... ,, 2.50
J. H. Nunnink, Den Haag ..... ,, 2.50
J. v. Beuge, Den Haag S. A. ..... ,, 2.50
Jhr. Mr. Dr. J. R. Kocq v. Breugel, Driebergen ..... ,, 2.50
E. C. Dogterom, Deventer ..... ,, 2.50
J. Gerretsen, Deventer ..... ,, 2.50
J. J. van Kempe Valk, Haarlem S. A. ..... ,, 2.50
I. M. Kievit, Deventer ..... ,, 2.50
W. A. Laverman, Linschoten ..... ,, 2.50
G. van Leyden, Deventer ..... ,, 2.50
J. A. A. Lodewijks, Breda ..... ,, 2.50
W. Monhemius, Den Haag ..... ,, 2.50

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN

Eigen kantoren der Maatschappij te AMSTERDAM, HONG-KONG, SOERABAIA, KOBE en SAN FRANCISCO.
Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN

(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”

AMSTERDAM.

197

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA, SEMARANG en SOERABAIA.

J. Rosenveltd, Den Haag S. A.	/ 2.50
L. Witte, Deventer	,, 2.50
N. A. van Wijk, Leiden S. A.	,, 2.50
C. v. d. Most, Deventer	,, 2.50
J. P. Amez, Deventer	,, 2.50
W. G. C. J. Bosman, Deventer	,, 2.50
K. v. d. Boom, Deventer	,, 2.50
S. C. Schröder, Deventer	,, 2.50
R. M. Singgih, Deventer	,, 2.50
J. H. Valentgoed, Deventer	,, 2.50
W. Vetter, Deventer	,, 2.50
A. C. M. Vingerhoets, Deventer	,, 2.50
Th. T. Taen Err Toung, Amsterdam	,, 2.50

Contributie verhoogen:

C. J. van Motman, Weltevreden, van / 2.50 op / 10.-	
Mevr. F. H. Suermondt-Albrecht, Soekaboemi, ...	,, 7.50 ,, 10.-
R. Zuyderhof, Den Haag	,, 7.50 ,, 10.-
Mevr. H. Doffegnies, Den Haag	,, 2.50 ,, 10.-
Mevr. Wed. M. ten Bosch-Boscher, Den Haag	,, 7.50 ,, 10.-
F. de Boer, Amsterdam	,, 2.50 ,, 5.-
A. J. Gooszen, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
Mevr. D. Boelen-Schlette, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
Mevr. Wed. O. Brinkman, Den Haag	,, 3.- ,, 5.-
C. J. Bollee, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
R. Boele, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
Mevr. J. C. O. Elink-Schuurman Bergsma, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn	,, 2.- ,, 5.-
Mevr. E. Hijmans-Kann, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
J. A. van Hamel, Leiden	,, 2.- ,, 5.-
F. E. Luitjes, Nijmegen	,, 2.50 ,, 5.-
Baron F. E. Mulert, Ommen(O.)	,, 2.50 ,, 5.-
H. D. Mijer, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
J. A. Soetens, Den Haag	,, 3.- ,, 5.-
Mej. J. van der Schuyt, Utrecht	,, 2.50 ,, 5.-
A. G. A. van der Velde, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
Dr. H. H. Zeylstra Fzn., Deventer	,, 2.- ,, 5.-
T. van Erp, Den Haag	,, 3.- ,, 5.-
C. R. Bakhuijzen van den Brink, Rijswijk	,, 2.50 ,, 5.-
A. H. Blaeser, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
G. F. de Bruyn Kops, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
Mevr. Conradi-van der Bent, Maastricht	,, 2.50 ,, 5.-
Dr. C. H. Felix, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
Mr. B. de Gaay Fortman, Dordrecht	,, 2.50 ,, 5.-
A. C. Koopmans, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
H. E. Levert, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
J. van Nie, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
G. J. Oudemans, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
Mevr. D. Raedt van Oldenbarneveldt-v. Maarseveen, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
H. J. A. Raedt van Oldebarneveldt, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
R. J. A. Raedt van Oldebarneveldt, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
F. L. W. Raedt van Oldebarneveldt, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
H. R. J. J. Thorbecke, Leiden	,, 3.- ,, 5.-
Van der Vinne, Wageningen	,, 2.- ,, 5.-
P. C. van der Wolk, Middelburg	,, 2.- ,, 5.-
Mevr. M. Zeiler, Hilversum	,, 2.50 ,, 5.-
J. Hamme, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
Mr. A. S. Rueb, Rotterdam	,, 1.50 ,, 5.-
J. F. Schmöle, Teteringen	,, 2.50 ,, 5.-
W. A. van Breda-Kolff, Den Haag	,, 1.50 ,, 5.-
Th. J. Veltman, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
W. J. Cohen Stuart, Scheveningen	,, 2.50 ,, 5.-
Douair. Jhr. S. Storm de Grave-v. Ardenne, Den Haag	,, 1.50 ,, 5.-
H. B. van Rhijn, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
Baron H. M. Collot d'Escury, Den Haag	,, 2.- ,, 5.-
Mevr. E. F. Nijenhuis-van Beuzekom, Den Haag	,, 2.- ,, 5.-
Mevr. C. A. Gobius, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
H. A. van Marle, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
Mevr. Wed. Mr. C. Th. F. Thurkouw, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
Mevr. Wed. Salomon, Den Haag	,, 2.50 ,, 5.-
A. van der Kolff, Bergen(N.H.)	,, 1.50 ,, 4.-
Mevr. v. Helden-Westpalm v. Hoorn, Doorn	,, 2.50 ,, 3.50

C. P. A. NICOLAI

DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat. 177

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen

Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

**CHIRURGISCHE INSTRUMENTENFABRIEK
MARTIN LOTH** 210
Westerstraat 14 UTRECHT (Holland)

SPECIALITEIT Complete installatie van Operatie-, Sterilisatie- en Verbandkamers, Instrumentenkisten voor schepen, Plantages en Mijnen

Export O. en W. Indië, Z.-Afrika - Catalog. op aanvraag

**N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL**

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
Eusebius. singel 1a, Tel. 195

**Vereeniging OOST en WEST.
Afdeling 'S-GRAVENHAGE.**

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 167, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.

Teeken- en Schilderlessen.

Lessen in moderne talen.

Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.

Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.

Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Bujs Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: „PERSINGGAHAN”, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West”, Dir. F. DE MUNNIK, van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248, waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafverordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MELJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafverord. - Alg. Ind. vraagstuk.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

* * Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80,

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

* * Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
1. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.

Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankieerkosten

- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten
- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten
- No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
- No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.)
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N.V. Algem. Nederlandsch en Indisch Touristenbureau
's-Gravenhage „KOSMOS” Weltevreden-
Kettingstraat 1 Rijswijk

Vraagt inlichtingen omtrent onze reizen naar de slagvelden en onze gezelschapsreizen van Genua en Marseille naar Holland. 118

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage Heemskerkstr. 1a
Hoofdkantoor: Amsterdam Binnenkant 25
Filiaal: Arnhem N. Plein 15
Filiaal: 300 Gorinchem O. Vischmarkt
Tel. H. 3493. Interc. Tel. 389. Tel. 280. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar 178

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

**VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
ORGELS**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG

BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

N. LOEB - DEN HAAG
NOORDEINDE 109-111

KLEEDING EN MEUBILEERING
OP TERMIJNBETALING 173

Wed. G. STREITWOLF
Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN 151

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWELLEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.**
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

Modemagazijnen
van Bommel
Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 98-106
302
Nappa Handschoenen
voor Dames en Heeren.

F^a G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermakers.
Bontwerkers.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.
Mooie collectie Bontstellen
Seal Bisam Mantels
187

P. J. VEELO & Z^{NEN}
DEN HAAG
Large Houtstraat 15^a :: Tel. H. 6655
.. WONING ..
INRICHTING
158
Behangerij Stoffeerderij

Techn. Installatiebureau „ZWART”
's-Gravenhage
Hoofdkantoor: VAN BOETZELAERLAAN No. 310
TELEFOON SCH. 1499 218
Filiaal: REINKENSTRAAT No. 22 b/d L. v. Meerdervoort.
Verwarming - ELECTRICITEIT - Sanitair
Toonzaal van Electr. Verlichtings- en Verwarmingsapparaten

PENNOCK-COMPANY
Huysensstraat 27 Tel. H 6300 - Tel.-Adr.: „Highspeed”
DEN HAAG
BANDOENG
145
EXPORT van AUTOMOBIEL- en .....
KOETSWERK-ONDERDEELEN

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL
Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en
van H. M. de Koningin van Rumënie; eertijds van H. M. Koningin Sophia.
OPGERICHT 2 AUG. 1853. 11
Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL
voorheen VAN HOUTEN & Co 165
Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4
Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen
Groote sorteering
Slaapkamer - Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
1
VOOR HET NAJAAR
Warme Onderkleeding
voor Dames, Heeren en Kinderen
Wollen Sportmantels
Wollen Stoffen

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
voorheen P. J. JANSEN.
Eenig adres: **Koninginnegracht 1^d.**
(over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage. 179
Men lette op de Tel. Nos. H 851 en H 852
Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's ... ..
Dag en Nacht geopend

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
te Gouda. 169
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

Instituut LAURILLARD

OPLEIDING voor verschillende
examens en ambten, zooals Staats-
inrichting M. O., Staathuishoudk.
M. O., Gemeente-administratie,
Boekhouden. De opleid. geschiedt
ook **schriftelijk** in Nederland en
Kolonien met zeer goede resultaten.
Prospectus en lijsten met namen
en adressen van **vierhonderd en**
vijftig geslachten worden op
aanvraag gratis toegezonden door
Mr. Dr. F. J. M. LAURILLARD,
Oranjeplein 102 - Den Haag
.. **Telefoon 6225** ..
180

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5
Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg. 95
5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.